

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԱԴՂԻՆԵՐԷՆ ԼԵՁՈՒԻ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԵԱՄԲ

Ի ՏԳԱՐԱՆԻ ԱԹԱՔԵԼԱԿԱՆ ԱԹՈՂՈՅ

ՍՐԲՈՅ ՅԱԿՈՎԲԵԱՆՅ

ՅԵՐՈՒՍԱԴՂԵՄ

1869

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂՂԻԱՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

ԵՂԻԱԶԱՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

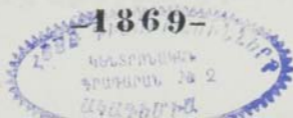

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ

ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՈՒՐՈՒՈՅ Ս, ՅԱԿՈՎԲԵԱՆՑ

ՅԵՐՈՒՍԱԴԷՄ

—1869—

A 7577

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Տ. Տ. ԳԷՈՐԳՅԱՅ

ՍՐԲԱԶԱՆ ԿԱԹՈՒՂՆԻԿՈՍԻ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Հ Ր Ա Մ Ա Ն Ա Ի

ՍՐԲՈՅ ԵՐԵՒՍԱՂԷՄԻ ՊԱՏՐԻԱՐԻՔ

Տ. Տ. ԵՍԱՅԵԱՅ

ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

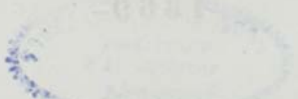
ԵՒ Ի ՏԵՂԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԻՔՈՒԹԵԱՆ Կ. ՊՕԼՍՈՅ

Տ. ԱՐԻՍՏԱԿԷՍԻ

ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Handwritten initials and a mark, possibly "L.H." and a signature.

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Այս քերականութիւնը հրատարակած ատեննիս հարկ չեմք համարիր Վաղղիարէն լեզուին վրայ երկար ներբողներ հիւսելու. զնուց բազզը քաղաքագիտութեան և գայութեան հանձարը այս օրուան օրս Վաղղիարէն լեզուն համաշխարհական լեզու մ'ըրած են. և ևս ասիկայ ոչ որ կ'ուրանայ: Մեր ասոյն ալ Ն. Բուպական քաղաքա-կրթութեան հոսանքէն մըրւամ՝ վերջին ատեններս մա-նաւանդ՝ աւելի եռանդ կը ցուցնէ Վաղղիարէն լեզուին ուսմանը. ուստի գաստիպատկութեան նուիրուած ան-ձանց պարտքն է ըստ կարի այս եռանդը յաւելի և օգ-տակար շաղի մէջ գնել:

Ընդու մ'ուսանիլը մենք չենք հասկնար շոր ու ցա-մնոր բառագիտութիւն մը և անկանան, ու անհիմն իօ-տակցութիւն մը առանց լեզուին սղւոյն և օրինացը հրմ-տութիւն ունենալու: Քերականութիւնը որ լեզուի մը բանալին և անոր փիլիսոփայութեան մէկ ճիւղն է, պէտք է օր կանանաւոր և անձերի աւանդուի: այնպիսի ոճով մը որ ոչ խրատցանէ և և ոչ ծանծրացնէ ուսանողները: Ասկէ յառաջ մէկ քանի տեսակ Վաղղիարէն—Շօյերէն քերականութիւններ երեւած են, սակայն կամ խիստ համառ օտ կամ ընդարձակ էին, և կամ պարզապէս բառ-գրքի նպատակ ունէին:

Մենք Բուսթըրվէն երեւելի քերականին գործը հայե-րենի վերածեցինք, գուրս թողլով այն ամեն գիտելիքն ու որոնք ընդհանուր լեզու սց կը պատշաճին, և ամեն գործոցական իր մայրենի լեզուին մէջ կ'ուսանի:

Իւրաքանչիւր կանոնին վրայ Գաղղիարէն օրինակներ և անոնց հայերէնը, նոյնպէս քերականական բառերուն Գաղղիարէնը և Հայերէնը գրինք նորավարժներուն գիւրումթեանը համար: Քերականական կրթութիւնն ալ սուրիշ հատորով մի ի լլցս պիտի ընծայէնք քիշ ատենէն:

Կը յուսանք որ մեր գոյզն աշխատութիւնը օգտակար եւ հաճելի կ'ըլլայ ամեն անոնց՝ որոնք որ եւ իցէ աւսման մը հմտութիւնը կանոնաւոր ընթացքի ժամանակի եւ համբերութեան արդիւնք կը ճանչեն: Այս է անհա մեր միակ իղձը և նպատակը:

Ե . Մ .

Գ Լ ՈՒ Խ Ա .

Ա Ն ՈՒ Ն Կ Ա Մ Գ Ո Յ Ա Կ Ա Ն

(SUBSTANTIF OU NOM)

Գ Ո Յ Ա Կ Ա Ն Ա Յ Յ Ո Գ Ն Ա Կ Ի Ն

1. — Կանն . Լ զաղի գոյականները յոգնակի ընելու համար վերջերնին s մը աւելցնելու է , ինչպէս . un roi Թագաւոր մը , des rois Թագաւորներ , une ville քաղաք մը , des villes քաղաքներ :

Ա . Խոստորմունք

2. — Լ զաղիի մէջ s, x, z, վերջաւորած անունները յոգնակիի մէջ անփոփոխ կը մընան , ինչպէս . le fils որդի , մանչ , les fils որդիք , մանչեր . la voix ձայն . les voix ձայներ , le nez քիթ , les nez քիթեր :

3. — Աղակիի մէջ au, eau, en. վերջաւորած անունները յագնակիի մէջ x կ'աւան են, ՚ինչպէս. un tuyau խողովակ մը, des tuyaux խողովակներ. un bateau նաւ մը, des bateaux նաւեր. un neveu եղբորորդի մը, des neveux եղբորորդիք. des neveux քեւորդիք :

4. — Ou վերջաւորած անունները s ով յագնակի կ'ըլլան, ՚ինչպէս. un verrou պարզուհասակ մը, des verrous պարզուհասակներ :

Բ. Խոստրմուծք

Bijou զարդ, գահաքեղէն. caillou գայլախաղ. chou կաղամբ. genou ծունկ. hibou բու. joujou աղոց խաղալիք. pou ոջիկ. յագնակիի մէջ x կ'աւան են, ՚ինչպէս. des bijoux, des cailloux, des choux, des genoux, des hiboux, des joujoux, des poux.

5. — Աղակիի մէջ al վերջաւորող գոյականները յագնակիի մէջ aux կ'ըլլան, ՚ինչպէս. un animal անասուն, des animaux անասուններ. un tribunal ատենանի մը, des tribunaux ատենանիք :

Գ. Խոստովմունք

Bal սլաքահանդէս . cal կաշտ , նաւեր , car-
naval բարեկենդան . chacal տեսակ մը գա-
ղան , շաւլ . régal խնջոյք . յոգնակիի մէջ
կ'ըլլան , bals, cals, carnivals, chacals. régals,

6. — Աղակիի մէջ ail վերջաւորաւ գա-
րականները յոգնակիի մէջ և կ'առնեն , ինչ
պէս . un éventail հովահար մը , des éventails
հովահարներ . un portail մեծ դռան , des
portails մեծ դռներ :

Գ. Խոստովմունք

Bail վարձու տալը , émail գոյնզգոյն (ծա-
ղիկ) , corail բուստ , Տէրճան , soupirail լու-
սամուտ , travail աշխատութիւն , ventail աւ-
ղաւարտի մէկ մասը , vitrail ապակի (պա-
տահանայ) , յոգնակիի մէջ կ'ըլլան , baux,
émaux, coraux, soupiraux, travaux, ventaux, vitraux.
Bétail արջու , աւառան բառը յոգնակիի մէջ
bestiaux կ'ըլլայ :

7. — Aieul մեծ հայր , նախնիք . ciel եր-
կինք . œil աչք , յոգնակիի մէջ սովորաբար
կ'ըլլան aieux, cieux, eux.

8. — Լճակի ժէջ ant, ent վերջաւորուած գոյականներու վերջի ւ գիրը յագնակի ժէջ վերջներու չէ, ինչպէս. un enfant, des enfans աղաք, և ոչ թէ des enfans.

9. — Gens բառը թէ որ ճարտի նշանակէ, յագնակի ժէջ ւ գիրը կը կորսունցընէ. իսկ թէ որ աշխարհի նշանակէ, ւ գիրը կը պահէ:

Գ Լ Ո Ւ Խ Բ .

607 (ARTICLE)

1. — Յօդը մասնիկ մ'է, որ կը գործածուի անունները որոշելու համար, այսինքն՝ անանց միայրը ճշդելու :

2. — Յօդը եղակի ժէջ երկու ձեւ ունի, այսինքն le արականի համար, la իգականի, իսկ les երկու սեռի յագնակի համար, ինչպէս. le soleil արեւը, la lune լուսինը, les étoiles աստղերը :

3. — Յօդը պարզ (simple) կ'ըսուի, երբ իր նախնական ձեւերէն մէկովը գործածուի, այսինքն, le, la, les.

4. — Յօդը զեղէկալ (élide) կ'ըսուի երբ իր վերջի a, e, ձայնաւորներուն տեղ

(') ասլաթարց դրուի . ասիկա կ'ըլլայ՝ երբ յօդէն վերջն եկող բառը ձայնաւորով կամ համը h ով սկսած ըլլայ , ինչպէս . l'orient, l'aurore, l'homme, l'histoire, միսիանակը սերու le orient արեւելք , la aurore արշարոյս, le homme մարդ , la histoire պատմութիւն :

5. — Un մի, onze մեռասան թուականները , և ouate ազնիւ տեսակ բամբակ , իրենց յօդը կը սկսեն , և կ'ըսուին՝ le un, le onze, la ouate.

6. — (Յօդը ամիտիեալ կամ միացեալ (contracté) կ'ըսուի՝ երբ le, la, les միանան à, de նախադրութեանց հետ . այսպէս՝
 au միսիանակ à le ի. au fruit պտուղին ,
 aux « à les ի. aux hommes մարդոց ,
 du « de le ի. du pain հաց, հացի,
 des « de les ի. des villes քաղաքաց

7. — Յօդը եղակի արականի մէջ այն առէն միայն կը զեղչուի , երբ յետագայ բառը բաղաձայնով կամ հնչեալ h ով սկսի , ինչպէս . Au lever du soleil, on est au travail au hameau. Արեգիլ ծագելուն րէս իրճիլի մէջ կ'ըլլար :

8. — Ի՞նչ յօդնակիի մէջ առ հասարակ

երկու սեռին ալ ամբարտաճնն կ'ըրայ՝ յետազայ բառը թէ՛ ձայնաւ որով սկսի և թէ՛ բաղաձայնով, *ինչպէս*. Nous sommes égaux aux yeux de Dieu. Ամենին ալ հասարակ էնք Աստուծոյ առջև :

Գ Լ Ո Ւ Խ Գ .

Ա Ց Ա Վ Ա Ն (ADJECTIF)

1. — Ըստիանք այն բառն է՝ որ կը գործածուի անունը որակելու և որոշելու համար : Այնքալ տեսակ անունն է կայ, Արական (Qualificatif), և Արոշիչ (Déterminatif.)

Արական անուններ :

2. — Արականն անունները անոնք են՝ որ գոյականին որովհաւ թիւնը կը ցուցնեն, այս անունները սեռով և թրւով կը համաձայնին իրենց գոյականին հետ, *ինչպէս*. Un vieil ami հին բարեկամ, des vieux amis հին բարեկամներ, une vieille femme ծեր կին, des vieilles femmes ծեր կանայք :

Արոշիչ անուններ :

3. — Արոշիչ անունները գոյականին

որուն կամ քանի հաս ըլլալը կը ցուցնեն
 և չորս տեսակ են . Ստացական (possessif),
 Ցուցական (démonstratif), Թուական (numé-
 ral), և Անորոշ (indéfini) .

Ա. Սոցիալական ածականներ :

4. — Ստացական ածականները դոյա-
 կանին որուն ըլլալը կը ցուցնեն, և են
 ասոնք .

Եղակի		Յոզնակի		
Արա.	Իգական	Արա.	Իգական	
Mon,	ma	իմ .	mes	իմիններս ,
ton,	ta	քու .	tes	քոյիններդ ,
son,	sa	իւր .	ses	իւրենները ,
notre,	notre	մեր .	nos	մերինները ,
votre,	votre	ձեր .	vos	ձերինները ,
leur,	leur	իրենց .	leurs	իրենցնները :

5. — Երբ անուն մը ձայնաւորով կամ
 համը hով սկսի, ma, ta, sa ին տեղ mon, ton, son,
 կը դրուի ախորժալուր ըլլալու համար ,
 ինչպիսի .

mon âme	իմ	հոգիս .	փոխանակ ըսելու
			ma âme,
ton âme	քու	հոգիդ .	» ta âme

son habitation *անոր բնակուիր*. * sa habitation.

Բ. Յոցական ածականներ :

6. — Յուցական ածականներն են ,
 ce, cet եղակի արական ,
 cette եղակի իգական ,
 ces երկու սեռի յուզնակին :

7. — Վիժիչի ան. Ce ին տեղ՝ cet կը գործածուի ձայնաւորով եւ համբի ու ըսկասած անուններու առջեւ , ինչպէս , cet homme, զքուիր ce homme; cet arbre զքուիր ce arbre.

8. — Վիժիչի ք. Ces եւ ses ածականները իրարու հետ շխտթելու չեն . ինչպէս յայտնի է , մէկը յուցական է՝ եւ այս կը նշանակէ , միւսը ստացական է՝ եւ ինչ կը նշանակէ :

Գ. Թուական ածականներ :

9. — Թուական ածականները անոնք են՝ որ գոյականներուն քանակութիւնը եւ կարգը կը ցուցնեն :

10. — Թուական ածականները երբ սրարգասէս քանակութիւն ցուցնեն՝ կը

կոչուին Ռայարձի (Cardinal,) ինչպէս . un, deux, dix, cent մէկ, երկու, տասն, հարիւր :

11. — Դաս կամ կարգ ցուցնողները կը կոչուին Դասական (Ordinal), ինչպէս . premier, second, առաջին, երկրորդ, և այլն :

Դ. Անորոշ ածականներ :

12. — Անորոշ ածականները անուան ընդհանուր և անորոշ միտք մը կուտան, ինչպէս . aucun, autre, chaque, certain, maint, nul, que, quelque, quelconque, tel, tout, etc. Այ մի, ոչ ոք, միւս, այլ . իւրաքանչիւր . այս ինչ . բազում . ոչ ոք, ոչ մի . որ . որ քանի . որ ոք . այս ինչ . ամենայն, այլն :

ԱՆՄԱԿԱՆՆԵՐ ՈՒՆ ԱՆՌՈՒՆ ԵՒ ԹԻՒԹՅՈՒՆ

Ածականները ըստ ինքեան ոչ Անուանին և ոչ Թիւի, բայց անուաներուն հետ գործածուած ատեն անոնց սեռը և թիւը կ'առնեն :

Ինքնանոր իանոն . — Որ և իցէ անական սեռով և թուով կը համսձայնի իր ցուցըցած Անուան կամ Ինքնանուան հետ :

Ա Տ Ա Կ Ա Ն Ն Ե Բ Ո Ւ Ն Ի Գ Ա Կ Ա Ն Ը

1. — [Ներհանոց հանոն. —] Ըր և իցէ ածական մը իգական ընելու համար՝ անոր վերջը համը օ մը դնելու է, ինչպէս. Une idée confuse. հաս confuse բառը օ մը առնելով իգական եղած է, վասն զի սրականն է confus.

2. — [Իժէ ածականը արականի մէջ արդէն համը օ ով կը վերջանայ, իգականի մէջ սովորաբար չը փոխուիր, ինչպէս. C'est un aimable enfant, կամ C'est une aimable fille, սիրուն աղայ մը, աղջիկ մը :

ԽՈՒՈՐԲՈՒՆՔ

Սէկ քանի ածականներ կան՝ որոյ վերջի օ գիրը esse ի կը փոխուի. ինչպէս. traître, traîtresse. և այլն :

3. — [Սրականի մէջ el, eil, en, et, on վերջաւորած ածականները՝ իգականի մէջ իրենց վերջի բաղաձայնը կը կրկնեն, և համը օ մը կ'առնեն, ինչպէս, habituel, habituelle սովորական, bon, bonne բարի, muet, muette, համը, և այլն :

Խոսորմունք

Complet կատարեալ, Concret հոծ, թանձրր, discret դաղանապահ, inquiet մտատանջ, replet խիստ գէր, secret դաղանի, իգականի մէջ իրենց վերջի բաղաձայնը չեն կրկներ, այլ վերջերնին համբ օ մը, և վերջընթեր օ ին վրայ (') մը կ'առնեն, ինչպէս. complète, concrète, discrète, inquiète, replete, secrète.

4. — Bas կարճ, ցած. épais խիստ. exprès յայանի, որոշ. gras գէր. gros խոշոր. las յոգնած. profès ու խտեալ, sot թեթեւամիտ. gentil վեհանձն. nul ոչինչ, ոչ ոք. paysan գեղջուկ, ամականները իգականի էջ իրենց վերջի բաղաձայնը կը կրկնեն և համար օ մը կ'առնեն, ինչպէս. basse, épaisse, grasse, grosse, lasse, professe, sottte. gentille, nulle, paysanne.

5. — Jumeau, beau, nouveau, fou, mou, vieu, երկորեակ, գեղեցիկ, նոր, յիմար, կակուզ, ծեր. իգականի մէջ կ'ըլլան, jumelle, belle, nouvelle, folle, molle, vielle. Վերջի հինգ ամականները երկրորդ արական մ'ալ ունին՝ որ է. bel, nouvel, fol, mol, vieil, որոնք ձայնաւորով կամ համբ h ուլ գոյականներու առջև կը

գործածուին, ինչպէս . bel enfant, և ոչ թէ beau enfant; fol homme, և ոչ թէ fou homme, etc.

6. — Արականի մէջ $\bar{\iota}$ վերջաւորած ածականները իգականի մէջ ve կ'ըլան, ինչպէս . Un sentiment *vif*; une douleur *vive*.

7. — Արականի մէջ \times վերջաւորուած ածականները իգականի մէջ se ի կը փոխեն \times ը . ինչպէս . Un homme *courageux*, une femme *courageuse*.

Ասկէ կը խոտորին doux քաղցր, faux սուս, prefix որոշուած, սահմանուած, roux կարմիր, որոնք իգականի մէջ կ'ըլան, douce, fausse, préfixe, rousse.

8. — Eur վերջաւորուածները հետեւեալ կերպով իգական կ'ըլան .

իս . ՚՛թէ արական ածականը érieur վերջաւորի , համր e մը կ'առնէ , ինչպէս . extérieur, inférieur, supérieur, իգականը կ'ըլայ extérieure, inférieure, supérieure, արտաքին , ստորին, վերին՝ բարձրագոյն : Majeur մեծագոյն , mineur փոքրագոյն , meilleur լաւագոյն, իգականի մէջ համր e մը կ'առնեն , majeure, mineure, meilleure.

բ . ՚՛թէ eur վերջաւորուած ածականները ant վերջաւորող բացածականէ մը յաւաջ գան , ան առեն eur ը euse ի կը

փոխուի, ինչպէս, chanteur, chantant բայէն, menteur, mentant բայէն, trompeur, trompant բայէն կ'ածանցին, և իդականին կ'ըլլայ chanteuse, menteuse, trompeuse, և այլն, երգեցիկ, կին կամ աղջիկ, ստախոս, խաբեբայ, և այլն:

Խոսորմուհի Ա.

Exécuteur դահիճ, inspecteur անօրէն, տեսուչ, persécuteur հալածիչ, իդականի մէջ կ'ըլլան exécutrice, inspectrice, persecutrice; gouverneur քաղաքապետ, վարիչ, կ'ըլլայ gouvernante.

Վիճիչ. — Ինդհանրապէս այն արժանաւորած անականները որոնք գլխաւորապէս երկի մարդու կը պատշաճին, զատ իդական շունին, ինչպէս են professeur դասատու, auteur հեղինակ, amateur սիրող, հետամուտ, և ուրիշ մէկ քանիներ:

Խոսորմուհի Բ.

Vengeur վրէժխնդիր, pécheur մեղաւորարտ, enchanteur գրաւիչ, գիւթիչ, իդականի մէջ կ'ըլլան vengeresse, pécheresse, enchanteresse.

Chasseur, որսորդ, որուն իդականը սո-

Վորաբար կ'ըլլայ *chasseuse*, բանաստեղծու-
թեան մէջ կ'ըլլայ *chasseresse*.

9. — Արականի մէջ *er վերջաւորող*
ածականները իգականի մէջ համը e մը կ'
առնեն, և վերջնթեր e ին վրայ (') *արան*
կըս մը, ինչպէս, *léger թեթեւ*, *légère*; *fier*
սէգ, *fière*; *altier հպարտ*, *բարձրամիտ*, *altière*.

10. — Արականի մէջ *gu վերջաւորուած*
ածականները, ինչպէս են *aigu սուր*, *ambigu*
երկդիմի (*soupe*), *contigu յարակից*, *exigu*
դոյզն, իգականի մէջ համը e մը կ'առնեն՝
վրան (') *իլեմ*, ինչպէս. *ambiguë*, *contiguë*,
exiguë, *aiguë*.

11. — *Artisan արհեստաւոր*, *châtain շա-
գանակադոյն*, *témoin վկայ*, *dispos կայտաւ*,
կաղմ, *fat անձնագով*, *ձանձրացուցիչ*, *ա-
ծականները իգական չունին* :

Հետեւեալ ածականները խիստ ան-
կանոն իգական ունին :

Արա .	Իգական	Արա .	Իգական
Blanc,	blanche,	franc,	franche,
Ճերմակ		աղաւտ	
frais,	fraiche,	caduc,	caduque,
Թարմ, զով .		ճեր	
turc,	turque,	public,	publique,
տաճիկ		հասարակաց	

gree, greeque, long, oblong, longue, oblongue,

յոյն երկայն , երկայնաձեւ ,

bénin, bénigne; malin, maligne; tiers, tierce.

հեղահամբոյր , չարաբարոյ , երրորդ ,

favori, favorite; coi, coite.

սիրելի , հաճոյ , հանդարտ :

ԱԾԱԿԱՆԱՅ ՅՈՒՆԱԿԻՆ

1. — Ընտան մը յոգնակի ընելու հա-
մար վերջը 8 մը աւելցրնելու է , ինչպէս .
Un homme instruit, կրթեալ մարդ մը , des
hommes instruits, կրթեալ մարդիկ :

2. — Երկայնի մէջ արդէն 8, x, վերջա-
ջող ածականները յոգնակի մէջ նոյնը
կը մնան . Un mur épais, հաստ պարիսպ մը .
des murs épais, հաստ պարիսպներ . Un enfant
pieux, բարեպաշտ տղայ մը . des enfants pieux,
բարեպաշտ տղաներ :

3. — Eau վերջաւորած ածականները՝
ինչպէս են beau, jumeau, nouveau, յոգնակի
մէջ x կ'աւնեն , ինչպէս . beaux, jumaux,
nouveaux, և այլն :

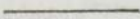
4. — Al վերջաւորած ածականները յոգ-
նակի մէջ aux կ'ըլլան՝ եթէ յոգնակի ա-
րականի մէջ յաճախ գործածուած ըլլան ,
ինչպէս են՝ brutal գաղանական , cardinal

գլխաւոր, électoral ընտրողական, loyal_օրինաւոր, իրաւացի. որոնք կ'ըլլան cardinaux, brutaux, électoraux, loyaux և այլն :

5. — Իսկ եթէ յոգնակի արականի մէջ քիչ գործածուած ըլլան՝ սկ'առնեն, ինչպէս են՝ austral հարաւային, amical բարեկամական, boréal հիւսիսային, doctoral վարդապետական, fatal շարագուշակ, final վերջնական, glacial սառուցեալ, initial նախնական (սկզբունք որ և իջէ բանի մը, գիւտի մը և այլն,) jovial, զուարթ, natal հայրենական (pays natal) հայրենիք, pascal զատկական, naval նաւական և այլն, որոնք՝ օով յոգնակի կ'ըլլան :

6. — Entant, վերջաւորած անականները իրենց վերջի՝ գիրը պիտի ահեն յոգնակիի մէջ, ինչպէս. Un homme savant et prudent, խոհեմ և գիտուն մարդ մը. des hommes savants et prudents, գիտուն և խոհեմ մարդիկ :

Միտելէ. — Միայն tout բոլոր, անականը արական յոգնակիի մէջ վերջի՝ գիրը կը կորսնցունէ. tous les hommes, ամէն մարդիկ :

Գ Լ ՈՒ Խ Գ .

Դ Ե Ր Ա Ն ՈՒ Ն (P R O N O M)

1. — Գերանուներ այն բանն է՝ որ աշուան տեղ կը դրուի և սեռով ու [Ժուով] կը համաձայնի անոր հետ :

2. — Գերանուներ հինգ տեսակ է . Լսական (Personnel), Յուցական (Démonstratif), Ստացական (Possessif), Յարարերական (Relatif), և Անորոշ (Indéfini) :

Ա. Լսական Գերանուներ :

Յ. Լսական գերանուներն են .

Ա. Գեմք

Je, moi, me, Լզակիի } երկու սեռի :

Nous, Յոգնակիի }

Բ. Գեմք

Tu, te, toi, Լզակիի } երկու սեռի :

Vous, Յոգնակիի }

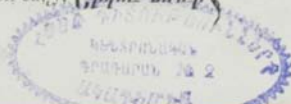
Գ. Գեմք

Il, le, Արականի } եղակի :

Elle, la, Իգականի }

Lui, se, soi, en, Երկու սեռի }

115711

Ils , eux,

Elles,

Les, leurs, se, en

Արական

Իգական

} յոգնակի :

4. — Le, la, les յօդերը շփոթելու չէ
 le, la, les դերանուններուն հետ, որովհե-
 տեւ թէ որ գոյականի վրայ դրուին՝ յօդ-
 են, իսկ եթէ բայի վրայ դրուին՝ դերա-
 նուն են, ինչպէս . Dieu explique le monde, et
 le monde le prouve, Աստուծոյ արեւելք
 է, եւ արեւելքս արեւելքն իւր յայտնէ : Արեւելքն
 է երկրորդը le յօդ են, քանզի monde գոյակա-
 նին վրայ դրուած են . իսկ երկրորդը դերա-
 նուն է, վասն զի բայի խնդիր եղած է :

Բ. Յոյսիւն Իերանուններ :

5. — Յուցական դերանունները հե-
 տեւեալներն են .

Եղակի

Յոգնակի

Արիւն

Իգիւն

Արիւն

Իգիւն

Celui

celle,

ceux,

Celles;

celui-ci

} այս ,

celle-ci,

ceux-ci,

Celle-ci;

celui-là

այն ,

celle-là,

ceux-là,

celles-là;

ce

ce-ci

} այս ,

cela

այն :

7. — Գիտելիք . Co ցուցական դերանունը շփոթելու չէ se էական դերանունին հետ , քանզի առաջինը ceci, cela, կամ որ և իցէ գոյականի մը հետ կրնայ փոխուիլ . իսկ երկրորդը soi, lui, elle, eux, elles էական դերանուններուն հետ միայն կրնայ փոխուիլ :

Գ. Ստացական Գերանուններ :

8. — Ստացական դերանունները առանց են .

Եղակի

Յորհակի

Արևիան . Իգիան . Արևիան . Իգիան .

Ա. Գիտիք Le mien, la mienne, les miens, les miennes,

իմն ,

իմիններս ,

Le nôtre, la nôtre, les nôtres, les nôtres,

մերը ,

մերինները ,

Բ. " " Le tien, la tienne, les tiens, les tiennes,

քուկդ ,

քոյիններդ ,

Le vôtre, la vôtre, les vôtres, les vôtres,

ձերը ,

ձերինները ,

Գ. " " Le sien, la sienne, les siens, les siennes,

իրենը ,

իրենները ,

Le leur, la leur, les leurs, les leurs,

իրենցը ,

Գ. Յարաբերական Վերանուններ :

9.—Յարաբերական գերանուններն են.

Qui որ, que որ, զոր, lequel որը, որ, les quels, les quelles որոնք, զորս, du quel, de la quelle ուրիկ, որմէ, desquels, desquelles որոնցմէ, որոնց, dont որուն, որմէ, ուրիկ, où ուր, յորում :

Ե. Անորոշ Վերանուններ :

10. — Անորոշ գերանուններն են,

On ոմանք, մարդիկ, chacun, իւրաքանչիւր որ, autre այլ, միւս, autrui միւս, այլ, personne ոմն, ոչ մի որ, quiconque որ որ, ով որ, aucun ոչ մի, tel այս ինչ, այս անուն, certain, այս անուն, այս ինչ, quelqu'un մէկը, ոմն, rien ոչինչ, ոչ մի, l'un l'autre, l'un et l'autre երկուքն ալ, երկօրեան, les uns les autres (միմեանք) երկօրեան, ամենեքեանք :

Գ. ԱՌԻԽ Ե.

Բ Ա Յ

1. Չիտիլիս. — Չաղղիերէն բայերն ալ մեր բայերուն սէս չորս լծորդութեանց

վրայ կը խոնարհին, բայց մեր բայերուն որ լծորդութեան սրատշաճելը սահմանական ներկայէն կ'իմացուի, կամ լծորդութիւն ներք սահմանական ներկայի առաջին դէմքին վերջաւորութիւններն են. մինչդեռ գաղղիերէնի մէջ աներեւոյթէն Infinitif present էն կ'իմացուին, կամ անոր վերջաւորութիւններն են :

2. — Արդ չորս լծորդութիւններն են. er, ir, oir, re.

3. — Բայց գաղղիացւոյ բայերը բառինքեան սրահասար են. այս սրահասը լեզրներու համար երկու բայ ունին որանք օժանդակ կրաւին (Verbes auxiliaire): ()ժանդակներն են՝ Avoir ունենալ, որ ներգործական և ներգործակերպ չէզոքները կը լրացնէ, և Être լինել, որ չէզոքները, կրաւորականները և գերանուանական բայերը կը լրացնէ :

4. — շինգ տեսակ բայ կայ, ներգործական կամ անցողական (Verbe actif, transitif), կրաւորական (passif), չէզոք (neutre), գերանուանական (pronominal), և գիմաղուրկ (impersonnel) :

5. — Հատ մ'ալ անկանոն բայեր կան :

6. — Ահաւասիկ օժանդակները .

Tu eus,	ւնեցար,
Il eut,	ւնեցաւ,
Nous eûmes,	ւնեցանք,
Vous eûtes,	ւնեցաք,
Ils eurent.	ւնեցան :

Passé indéfini

||նյեւլ աւորու.

J'ai eu,	ւնեցած եմ,
Tu as eu,	ւնեցած ես,
Il a eu,	ւնեցած է,
Nous avons eu,	ւնեցած եմք,
Vous avez eu,	ւնեցած էք,
Ils ont eu.	ւնեցած են :

Passé antérieur

||նյեւլյաւաւջադոյն

J'eus eu,	ւնեցած եղայ.
Tu eus eu,	ւնեցած եղար,
Il eut eu,	ւնեցած եղաւ,
Nous eûmes eu,	ւնեցած եղանք,
Vous eûtes eu,	ւնեցած եղաք,
Ils eurent eu.	ւնեցած եղան :

Plus-que-parfait

||երկաւոր

J'avais eu,	ւնեցած էի,
-------------	------------

Tu aurais,	Պիտի ունենայիր ,
Il aurait,	Պիտի ունենար
Nous aurions,	Պիտի ունենայինք ,
Vous auriez,	Պիտի ունենայիք ,
Ils auraient.	Պիտի ունենային :

Conditionnel passé

Թե՛սկա՛ն անցա՛լ

J'aurais eu,	Պիտի ունեցած ըլլայի ,
Tu aurais eu,	Պիտի ունեցած ըլլայիր ,
Il aurait eu,	Պիտի ունեցած ըլլար ,
Nous aurions eu,	Պիտի ունեցած ըլլայինք ,
Vous auriez eu,	Պիտի ունեցած ըլլայիք ,
Ils auraient eu.	Պիտի ունեցած ըլլային :

Impératif

Հրամայու՛ն

Aie,	Ունեցիր ,
Ayons,	Ունենանք ,
Ayez.	Ունեցիք :

Subjonctif présent ou futur

Ստորագրու՛ն ինչի՛նչ իմ
ապահի ,

Que j'aie,	Որ ունենամ ,
Que tu aies,	Որ ունենաս ,
Qu'il ait,	Որ ունենայ ,
Que nous ayons,	Որ ունենանք ,

Que vous ayez, Որ ունենաք,

Qu'ils aient. Որ ունենան :

Sub—Imparfait

Սոր . ահլար

Que j'eusse, Որ ունենայի,

Que tu eusses, Որ ունենայիր,

Qu'il eût, Որ ունենար,

Que nous eussions, Որ ունենայինք,

Que vous eussiez, Որ ունենայիք,

Qu'ils eussent. Որ ունենային :

Sub-passé

Սոր . ահլալ

Que j'aie eu, Որ ունեցած ըլլամ,

Que tu aies eu, Որ ունեցած ըլլաս,

Qu'il ait eu, Որ ունեցած ըլլայ,

Que nous ayons eu, Որ ունեցած ըլանք,

Que vous ayez eu, Որ ունեցած ըրլաք,

Qu'ils aient eu. Որ ունեցած ըլան :

Sub-plus-que parfait

Սոր . գեր .

Que j'eusse eu, Որ ունեցած ըլլայի,

Que tu eusses eu, Որ ունեցած ըլլայիր,

Qu'il eût eu, Որ ունեցած ըլար,

Que nous eussions eu, Որ ունեցած ըլլայինք,

Que vous eussiez eu, Որ ունեցած ըլլայիք,

Qu'ils eussent eu.	በኛ ጠረጠራ ለሆነው ፡
Infinitif présent	ሆኑት-ገንገኑት
Avoir.	በሆኑት ፡
Passé	ሆኑት
Avoir eu,	በሆኑት ለሆነው ፡
Participe présent	ሆኑት-ገንገኑት
Ayant.	በሆኑት ለሆነው ፡
[Passé	ሆኑት
Eu, Ayant eu.	በሆኑት, ጠረጠራ ለሆነው ፡

VERBE AUXILIAIRE

ETRE

ዐጋሊጥሊህ ቶሊፍ

ጊቡኔኒ

Indicatif présent

Je suis,	ገፊ፣
Tu es,	ኪህ ፣
Il est.	ኒ፣
Nous sommes,	ኒኒያ ፣
Vous êtes,	ኒያ ፣
Ils sont,	ኒኒ ፣

Imparfait

J'étais,	էի,
Tu étais,	էիր ,
Il était,	էր ,
Nous étions,	էինք ,
Vous étiez,	էիք ,
Ils étaient.	էին :

Passé défini

Je fus,	էղայ ,
Tu fus,	էղար ,
Il fut,	էլաւ ,
Nous fûmes,	էլանք ,
Vous fûtes,	էլաք ,
Ils furent.	էլան :

Passé indéfini

J'ai été,	էլած եմ ,
Tu as été,	էլած ես ,
Il a été,	էլած է ,
Nous avons été,	էլած ենք ,
Vous avez été,	էլած էք ,
Ils ont été.	էլած են :

Passé antérieur

J'eus été,	էլած եղայ ,
------------	-------------

Tu eus été,	Եղած եղար,
Il eut été,	Եղած եղաւ,
Nous eûmes été,	Եղած եղանք,
Vous eûtes été	Եղած եղաք,
Ils eurent été.	Եղած եղան :

Plus-que-parfait

J'avais été,	Եղած էի,
Tu avais été,	Եղած էիր,
Il avait été,	Եղած էր,
Nous avions été,	Եղած էինք,
Vous aviez été,	Եղած էիք,
Ils avaient été.	Եղած էին :

Futur

Je serai,	Պիտի ըլլամ,
Tu seras,	պիտի ըլլաս,
Il sera,	պիտի ըլլայ,
Nous serons,	պիտի ըլլանք,
Vous serez,	պիտի ըլլաք,
Ils seront.	պիտի ըլլան :

Futur Passé

J'aurai été,	Պիտի եղած ըլլամ,
--------------	------------------

Tu auras été,	սխտի եղած ըլլաս ,
Il aura été,	սխտի եղած ըլլայ ,
Nous aurons été,	սխտի եղած ըլլանք ,
Vous aurez été,	սխտի եղած ըլլաք ,
Ils auront été.	սխտի եղած ըլլան :

Conditionnel présent

Je serais,	սխտի ըլլայի ,
Tu serais,	սխտի ըլլայիր ,
Il serait,	սխտի ըլլար ,
Nous serions,	սխտի ըլլայինք ,
Vous seriez,	սխտի ըլլայիք ,
Ils seraient.	սխտի ըլլային :

Conditionnel passé

J'aurais été,	Պխտի եղած ըլլայի ,
Tu aurais été,	սխտի եղած ըլլայիր ,
Il aurait été,	սխտի եղած ըլլար ,
Nous aurions été,	սխտի եղած ըլլայինք ,
Vous auriez été,	սխտի եղած ըլլայիք ,
Ils auraient été.	սխտի եղած ըլլային :

Impératif

Sois,	եղիր ,
Soyons,	ըլլանք ,

Soyez.

Եղէք :

Subjonctif présent ou futur,

Que je sois,	<i>Որ ըլլամ ,</i>
Que tu sois,	<i>որ ըլլաս ,</i>
Qu'il soit,	<i>որ ըլլայ ,</i>
Que nous soyons,	<i>որ ըլլանք ,</i>
Que vous soyez,	<i>որ ըլլաք ,</i>
Qu'il soient.	<i>որ ըլլան :</i>

Sub-imparfait

Que je fusse,	<i>Որ ըլլայի ,</i>
Que tu fusse,	<i>որ ըլլայիր ,</i>
Qu'il fût,	<i>որ ըլլար ,</i>
Que nous fussions,	<i>որ ըլլայինք ,</i>
Que vous fussiez,	<i>որ ըլլայիք ,</i>
Qu'ils fussent.	<i>որ ըլլային :</i>

Sub-passé

Que j'aie été,	<i>Որ եղած ըլլամ ,</i>
Que tu aies été,	<i>որ եղած ըլլաս ,</i>
Qu'il ait été,	<i>որ եղած ըլլայ ,</i>
Que nous ayons été,	<i>որ եղած ըլլանք ,</i>
Que vous ayez été,	<i>որ եղած ըլլաք ,</i>
Qu'ils aient été.	<i>որ եղած ըլլան :</i>

Plus-que parfait

Que j'eusse été,	<i>Որ եղած ըլլայի ,</i>
------------------	-------------------------

Que tu eusses été,	որ եղած ըլլայիր ,
Qu'il eût été,	որ եղած ըլլար ,
Que nous eussions été,	որ եղած ըլլայինք ,
Que vous eussiez été,	որ եղած ըլլայիք ,
Qu'ils eussent été.	որ եղած ըլլային :

Infinitif présent

Etre, *ըլլալ :*

Passé

Avoir été. *եղած ըլլալ :*

Particip présent,

Étant. *ըլլալով :*

Passé

Été, été, ayant été. *եղած , եղած ըլլալով :*

7. — Ընաւ ասիկ չորս լծորդ ու թեանց
օրինակները .

PREMIÈRE CONJUGAISON EN ER

ԱՌԱՋԻՆ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Indicatif présent,

J'aime, *Կը սիրեմ ,*

Tu aimes,

Il aime.

Nous aimons, *Կը սիրենք ,*

Vous aimez,
Ils aiment.

Imparfait

J'aimais, Ալը սիրէի,

Tu aimais,

Il aimait,

Nous aimions, Ալը սիրէինք,

Vous aimiez,

Ils aimaient.

Passé défini

J'aimai, Աիրեցի,

Tu aimas,

Il aima,

Nous aimâmes, Աիրեցինք,

Vous aimâtes,

Ils aimèrent.

Passé indéfini

J'ai aimé Աիրած էմ,

Tu as aimé,

Il a aimé,

Nous avons aimé, Աիրած ենք,

Vous avez aimé,

Ils ont aimé.

Passé antérieur

J'eus aimé, Աիրած էղայ,

Tu eus aimé,

Il eut aimé,

Nous eûmes aimé, *Աղբաճ Եղանք,*

Vous eûtes aimé,

Ils eurent aimé.

Plus-que-parfait

J'avais aimé,

Աղբաճ Էի,

Tu avais aimé,

Il avait aimé,

Nous avions aimé, *Աղբաճ Էինք,*

Vous aviez aimé,

Ils avaient aimé.

Futur

J'aimerai,

Պատի սիրեմ,

Tu aimeras,

Il aimera,

Nous aimerons, *Պատի սիրենք,*

Vous aimerez,

Ils aimeront.

Passé

J'aurai aimé,

Պատի սիրած ըլլամ,

Tu auras aimé,

Il aura aimé,

Nous aurons aimé, *Պատի սիրած ըլլանք,*

Vous aurez aimé,

Ils auront aimé.

Conditionnel présent

J'aimerais,	Պիտի սիրէի,
Tu aimerais,	
Il aimerait,	
Nous aimerions,	Պիտի սիրէինք,
Vous aimeriez,	
Ils aimeraient.	

Passé

J'aurais aimé,	Պիտի սիրած ըլլայի,
Tu aurais aimé	
Il aurait aimé,	
Nous aurions aimé,	Պիտի սիրած ըլլայինք,
Vous auriez aimé,	
Ils auraient aimé.	

Impératif

Aime,	Սիրէ,
Aimons,	Սիրենք,
Aimez.	Սիրեցէք :

Subjonctif présent ou futur

Que j'aime,	Որ սիրեմ,
Que tu aime,	
Qu'il aimes,	
Que nous aimions,	Որ սիրենք,
Que vous aimiez,	
Qu'ils aiment.	

Imparfait

Que j'aimasse,	Ար սիրէի ,
Que tu aimasses,	
Qu'il aimât,	
Que nous aimassions,	Ար սիրէինք ,
Que vous aimassiez,	
Qu'ils aimassent.	

Passé

Que j'aie aimé,	Ար սիրած ըլլամ ,
Que tu aies aimé,	
Qu'ils ait aimé,	
Que nous ayons aimé,	Ար սիրած ըլլանք ,
Que vous ayez aimé,	
Qu'ils aient aimé.	

Plus-que-parfait

Que j'eusse aimé,	Ար սիրած ըլլայի ,
Que tu eusses aimé,	
Qu'il eût aimé,	
Que nous eussions aimé,	Ար սիրած ըլլայինք ,
Que vous eussiez aimé,	
Qu'il eussent aimé.	

Infinitif présent

Aimer.	Սիրել :
--------	---------

Passé

Avoir aimé	Սիրած ըլլալ :
------------	---------------

Participe présent

Aimant

Սիրելով, Սիրող

Passé

Aimé, aimée, ayant aimé.

Սիրած սիրած, ըլլալով

DEUXIEME CONJUGAISON EN IR

ԵՐԿՐՈՐԴ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ IR

ՎԵՐՋԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ

Indicatif présent

Je finis,

Ել ըմնցուհեմ,

Tu finis,

Il finit,

Nous finissons,

Ել ըմնցուհեմք .

Vous finissez,

Ils finissent.

Imparfait

Je finissais,

Ել ըմնցուհեի ,

Tu finissais,

Ils finissait,

Nous finissions,

Ել ըմնցուհեինք ,

Vous finissiez,

Ils finissaient.

Passé défini

Je finis,

Ել մնցուցի ,

Tu finis,

Il finit,

Nous finimes,
Vous finites,
Ils finirent.

| մնցուցինք,

Passé indéfini

J'ai fini,
Tu as fini,
Il a fini,

| մնցուցած եմ,

Nous avons fini,
Vous avez fini,
Ils ont fini.

| մնցուցած ենք,

Passé antérieur

J'éus fini,
Tu eus fini,
Il eut fini,

| մնցուցած եղայ,

Nous eûmes fini,
Vous eûtes fini,
Ils eurent fini.

| մնցուցած եղանք,

Plus-que-parfait

J'avais fini,
Tu avais fini,
Il avait fini,

| մնցուցած էի,

Nous avions fini,
Vous aviez fini,
Ils avaient fini.

| մնցուցած էինք,

Putur

Je finirais,

Պատի լմնցու՛նեմ,

Tu finiras,
Il finira,
Nous finirons,
Vous finirez,
Ils finiront.

Պիտի լմնցու նենք,

Passé

J'aurai fini,
Tu auras fini,
Il aura fini,
Nous aurons fini,
Vous aurez fini,
Ils auront fini.

Պիտի լմնցու ցած ըլլամ,

Պիտի լմնցու ցած ըլլանք,

Conditionnel présent

Je finirais,
Tu finirais,
Il finirait,
Nous finirions,
Vous finiriez,
Ils finiraient.

Պիտի լմնցու նեխի,

Պիտի լմնցու նեխնք,

Passé

J'aurais fini,
Tu aurais fini,
Il aurait fini,
Nous aurions fini,
Vous auriez fini,
Ils auraient fini.

Պիտի լմնցու ցած ըլլայի,

Պիտի լմնցու ցած ըլլայինք,

Impératif

Finis,	մնցուր ,
Finissons,	մնցունե՛նք ,
Finissez.	մնցուցե՛ք :

Subjonctif présent ou futur

Que je finisse,	Ար մնցունե՛մ ,
Que tu finisses,	
Qu'il finisse,	
Que nous finissions,	Ար մնցունե՛նք ,
Que vous finissiez,	
Qu'ils finissent.	

Imparfait

Que je finisse,	Ար մնցունե՛ի ,
Que tu finisses,	
Qu'il finit,	
Que nous finissions,	Ար մնցունե՛ինք ,
Que vous finissiez,	
Qu'ils finissent.	

Passé

Que j'aie fini,	Ար մնցուցած ըլլամ ,
Que tu aies fini,	
Qu'il ait fini,	
Que nous ayons fini,	Ար մնցուցած ըլլայինք ,
Que vous ayez fini,	
Qu'ils aient fini.	

Imparfait

Je recevais,	Ա՛լընդոււնէի ,
Tu recevais,	
Il recevait,	
Nous recevions ,	Ա՛լընդոււնէիմք ,
Vous receviez,	
Ils recevaient.	

Passé défini

Je reçus,	Ի՛նդոււնեցի ,
Tu reçus,	
Il reçut,	
Nous reçûmes,	Ի՛նդոււնեցիմք ,
Vous reçûtes,	
Ils reçurent.	

Passé indéfini

J'ai reçu,	Ի՛նդոււնած եմ ,
Tu as reçu,	
Ils a reçu,	
Nous avons reçu,	Ի՛նդոււնած եմք ,
Vous avez reçu,	
Ils ont reçu.	

Passé antérieur

J'eus reçu,	Ի՛նդոււնած եղայ ,
Tu eus reçu,	
Il eut reçu,	
Nous eûmes reçu,	Ի՛նդոււնած եղանք ,
Vous eûtes reçu,	
Ils eurent reçu.	

Plus-que-parfait

J'avais reçu,	Ընդունած էի,
Tu avais reçu,	
Il avait reçu,	
Nous avions reçu,	Ընդունած էինք,
Vous aviez reçu,	
Ils avaient reçu.	

Futur

Je recevrai,	Պատի ընդունիմ,
Tu recevras,	
Il recevra,	
Nous recevrons,	Պատի ընդունինք,
Vous recevrez,	
Ils recevront.	

Futur passé

J'aurai reçu,	Պատի ընդունած ըլլամ,
Tu auras reçu,	
Il aura reçu,	
Nous aurons reçu,	Պատի ընդունած ըլլանք,
Vous aurez reçu,	
Ils auront reçu.	

Conditionnel présent

Je recevrais,	Պատի ընդունեի,
Tu recevrais,	
Il recevrait,	
Nous recevriions,	Պատի ընդունեինք,
Vous recevriez,	
Ils recevraient.	

Passé

J'aurais reçu,	Պատի ընդունած ըլլայի,
Tu aurais reçu,	
Il aurait reçu,	
Nous aurions reçu,	Պատի ընդունած ըլլայինք,
Vous auriez reçu,	
Ils auraient reçu.	

Impératif

Reçois,	Ինդունի՛,
Recevons,	Ինդունի՛նք ,
Recevez.	Ինդունեցե՛ք ,

Subjonctif présent ou futur

Que je reçoive,	Որ ընդունիմ,
Que tu reçoives,	
Qu'il reçoive,	
Que nous recevions,	Որ ընդունինք,
Que vous receviez,	
Qu'ils reçoivent.	

Imparfait

Que je reçusse,	Որ ընդունեի ,
Que tu reçusses,	
Qu'il eût,	
Que nous reçussions,	Որ ընդունեինք ,
Que vous reçussiez,	
Qu'ils reçussent.	

Passé

Que j'aie reçu,	Որ ընդունած ըլլամ,
-----------------	--------------------

Que tu aies reçu,

Qu'il ait reçu,

Que nous ayons reçu, *Ար ընդու նաճ ըլլանք,*

Que vous ayez reçu,

Qu'ils aient reçu.

Plus-que-parfait

Que j'eusse reçu, *Ար ընդու նաճ ըլլայի,*

Que tu eusses reçu,

Qu'il eût reçu,

Que nous eussions reçu, *Ար ընդու նաճ ըլլայինք,*

Que vous eussiez reçu,

Qu'ils eussent reçu.

Infinitif présent

Recevoir. *Ինդու նել :*

Passé

Avoit reçu. *Ինդու նաճ ըլլալ :*

Participe présent

Recevant. *Ինդու նելուլ :*

Passé

Reçu, reçue, ayant reçu, *Ինդու նաճ, ընդու նաճ
ըլլալուլ :*

QUATRIÈME CONJUGAISON EN RE

ՉՈՐՐՈՐԻ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ RE

ՎԵՐՉԱԻՈՐՈՒԹԵԱՄԲ

Indicatif présent

Je rends *Կու տամ, կը հատուցանեմ,*

Tu rends,
Il rend,
Nous rendons, *Կուտանք, կը հատուցանենք,*
Vous rendez,
Ils rendent.

Imparfait

Je rendais, *Կուտայի, կը հատուցանէի,*
Tu rendais,
Il rendait,
Nous rendions, *Կուտայինք, կը հատուցա-*
Vous rendiez, *նէինք,*
Ils rendaient.

Passé défini

Je rendis, *Հատուցի,*
Tu rendis,
Il rendit,
Nous rendimes, *Հատուցինք,*
Vous rendites,
Ils rendirent.

Passé indéfini

J'ai rendu, *Հատուցած եմ,*
Tu as rendu,
Il a rendu,
Nous avons rendu, *Հատուցած ենք,*
Vous avez rendu,
Ils ont rendu.

Passé antérieur

J'eus rendu, Հատուցած եղայ ,
 Tu eus rendu,
 Il eut rendu,
 Nous eûmes rendu, Հատուցած եղանք ,
 Vous eûtes rendu,
 Ils eurent rendu.

Plus-que-parfait

J'avais rendu, Հատուցած էի ,
 Tu avais rendu,
 Il avait rendu,
 Nous avions rendu, Հատուցած էինք ,
 Vous aviez rendu,
 Ils avaient rendu.

Futur

Je rendrai, Պիտի հատուցանեմ ,
 Tu rendras,
 Il rendra,
 Nous rendrons, Պիտի հատուցանենք ,
 Vous rendrez,
 Ils rendront.

Futur passé

J'aurai rendu, Պիտի հատուցած ըլլամ ,
 Tu auras rendu,
 Il aura rendu,
 Nous aurons rendu, Պիտի հատուցած ըլլանք ,
 Vous aurez rendu,
 Ils auront rendu.

Conditionnel présent

Je rendrais,	Պատի հատուցանեի ,
Tu rendrais,	
Il rendrait,	
Nous rendrions,	Պատի հատուցանեինք ,
Vous rendriez,	
Ils rendraient.	

Passé

J'aurais rendu,	Պատի հատուցած ըլլայի ,
Tu aurais rendu,	
Il aurait rendu,	
Nous aurions rendu,	Պատի հատուցած ըլլայինք ,
Vous auriez rendu,	
Ils auraient rendu .	

Impératif

Rends,	Հատու՛ ,
Rendons.	Հատուցանե՛նք ,
Rendez.	Հատուցե՛ք :

Subjonctif présent ou futur

Que je rende,	Որ հատուցանեմ ,
Que tu rendes,	
Qu'il rende,	
Que nous rendions,	Որ հատուցանեինք ,
Que vous rendiez,	
Qu'ils rendent.	

imparfait	Qu'il ait rendu,
Que je rendisse,	Que nous ayons rendu,
Que tu rendisses,	Que vous ayez rendu,
Qu'il rendit,	Qu'ils aient rendu.
Que nous rendissions,	Plus-que-parfait
Que vous rendissiez,	Que j'eusse rendu,
Qu'ils rendissent.	Que tu eusses rendu,
	Qu'il eût rendu,
	Que nous eussions rendu,
	Que vous eussiez rendu,
	Qu'ils eussent rendu,

Passé

Que j'aie rendu,
Que tu aies rendu,

Infinitif présent

Rendre. *Հատուցանել :*

Passé

Avoir rendu. *Հատուցած ըլլալ :*

Participe présent

Rendant *Հատուցանելով :*

Passé

Rendu, rendue, ayant rendu. *Հատուցած , հա-
տուցած ըլլալով :*

8. — Գիտի՞լիք . Ա. Լ'ներեւոյթի մեջ
er վերջաւորած բայերը Aimer բային վե-
րայ կը խոնարհին , ir վերջաւորուածները
Finir ին վրայ , oir վերջաւորածները Recevoir
ին վրայ , եւ re վերջաւորածները Rendre ին
վրայ :

9. — Ղիտէլէ: Բ. Սխայն evoir վերջաւորուածները Recevoir ին վրայ կը խոնարհին կանոնաւոր կերպով, իսկ oir վերջաւորածները անկանոն Բայ են մեծ մասամբ :

ԿԱԶՄ ՈՒԹԻՒՆ ԺԱՄՍՆԱԿԱՅ

Բայերուն ժամանակները երկու տեսակ են, նախնական (Temps primitif), եւ ածանցեալ (Temps dérivé) .

Նախնական ժամանակներն անոնք են, որոնցմէ կ'երևն ածանցեալները . նախնականները հինգ են .

Ա. Աներեւոյի ներկայ . Infinitif présent.

Բ. Բնորոշելը-իմ ներկայ . Participe présent.

Գ. Բնորոշելը-իմ անցեալ . Participe passé.

Դ. Սահմանական ներկայ . Indicatif présent.

Ե. Անցեալ կարգեալ . Passé défini.

1. — Աներեւոյթը երկու ժամանակ կը կազմէ ,

Ա. Բացարձակ սպառնին . r, re, oir ը rai ի ,

Բ. Թեական ներկան r, re, oir ը rais ի փոխելով ինչպէս .

Երևանի	Aime-r	Երևանի	J'aime-rai	Երևանի	J'aime-rais
	Finir		Je fini-rai		Je fini-rais
	Recevoir		Je recev-rai		Je recev-rais
	Rendre		Je rend-rai		Je rend-rais

2. — Ընդունելու թիւն ներկան երկու
ժամանակ կը կազմէ ,

Ա. Սահմանական ներկայի յոգնակի ե-
րեք դէմքերը ant ք ons ի, ez ի, և ent ի փո-
խելով, ինչպէս .

Aim-ant,
Nous aim-ons,
Vous aim-ez,
Ils aim-ent.

Rend-ant,
Nous rend-ons,
Vous rend-ez,
Ils rend-ent.

Finiss-ant,
Nous finiss-ons,
Vous finiss-ez,
Ils finiss-ent.

Recev-ant,
Nous recev-ons,
Vous recev-ez,
Ils reçoivent.

Երրորդ ընդունելու քան բայերը, որոնց
Participe présent ք evant կը վերջաւորի, սահ-
մանական ներկայի յոգնակի երրորդ դէմ-
քը oivent ի կը փոխեն, ինչպէս՝ ils reçoivent .

Բ. Կը կազմէ նաև սահմանականին
անկատարը և Subjonctif présent ք, ant ք, ais ի
և e ի փոխելով, ինչպէս .

Aim-ant,	J'aim-ais,	Que j'aim-e,
Finiss-ant	Je finiss-ais,	Que je finiss-e,
Rend-ant,	Je rend-ais,	Que je rend-e.
Recev-ant,	Je recev-ais,	Que je reçoiv-e.

3. — Միտումներու թեան անցեալը բուրբ բաղադրեալ ժամանակները կը կազմէ avoir և être օժանդակ բայերուն միջոցաւ . J'ai aimé, Je suis estimé, J'avais fini, J'avais reçu, etc.

4. — Սահմանական ներկան կը կազմէ հրամայականը tu, nous, vous, աէր բայի գերանունները վերցնելով, և առաջին ընդդու թեան բայերուն համար s գիրը վերցնելով, որ եզակի երկրորդ գէմբին նշանն է, ինչպէս .

Tu aimes,	Nous finissons,	Vous recevez,
Aime.	Finissons.	Recevez.
Tu rends,		
Rends.		

5. — Միտեալ կատարեալը կը կազմէ ստորագրասականին անկատարը եզակի երկու գէմբին վրայ se աւելցնելով, ինչպէս .

Tu aimas,	Que j'aimasse,
Tu finis.	Que je finisse,
Tu reçus,	Que je reçusse,
Tu rendis.	Que je rendisse.

ԲԱՅԵՐՈՒՆ ՎԵՐՋԱԻՈՐ ՈՒԹԵԱՆՅ ՎՐԱՅ

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

ԱՌԱՋԻՆ ԼԾՈՐԳՈՒԹԻՒՆ

1. — Մեքերեւոյթի մէջ *cer* վերջաւորող բայերը երբ որ *a, o,* գրերուն աւջեւը պատահին, խոնարհման առնեն՝ *c* ին աակ (*ç, cedille*) մը կ'առնեն, ինչպէս .

Nous avancerions,
 Vous avanceriez,
 Ils avanceraient.

Impératif

Avance,
 Avançons,
 Avancez.

Subjonctif présent

Que j'avance,
 Que tu avances,
 Qu'il avance,
 Que nous avancions,
 Que vous avanciez,
 Qu'ils avancent.

Imparfait

Que j'avançasse,

Que tu avançasses,
 Qu'il avançât,
 Que nous avançassions,
 Que vous avançassiez,
 Qu'il avançassent.

Infinitif présent

Avancer. Զառաջ երթալ :

Passé

Etre avancé.

Participe présent

Avançant.

Passé

Avancé, avancée, étant
 avancé.

2. — Մերեւոյթի մէջ ger վերջացող բայերը խոնարհման առե՛ն երբ որ a, o գիրերուն պատահին, g է՛ն ետքը համբ e մը կ'առնեն քնական ձայնը պահելու համար, ինչպէ՛ս.

Indicatif présent

J'afflige,
 Tu affliges,

Il afflige,
 Nous affligeons,
 Vous affligez,
 Ils affligent.

Imparfait

J'affligeais,
Tu affligeais,
Il affligeait,
Nous affligions,
Vous affligiez,
Ils affligeaient,

Passé défini

J'affligeai,
Tu affligeas
Il affligea,
Nous affligeâmes,
Vous affligeâtes,
Ils affligèrent.

Futur

J'affligerai,
Tu affligeras,
Ils affligerà,
Nous affligerons,
Vous affligeriez,
Ils affligeront.

Conditionnel présent

J'affligerais,
Tu affligerais,
Il affligerait,
Nous affligerions,
Vous affligeriez,
Ils affligeraient.

Impératif

Afflige,

Affligeons,
Affligez.

Subjonctif présent

Que j'afflige,
Que tu affliges,
Qu'il afflige,
Que nous affligions,
Que vous affligiez,
Qu'ils affligent.

Imparfait

Que j'affligeasse,
Que tu affligeasses,
Qu'il affligéât,
Que nous affligeassions,
Que vous affligeassiez,
Qu'ils affligeassent.

Infinitif présent

Affliger. *ἄφραττε*

Passé

Être affligé.

Participe présent

Affligeant.

Passé

Affligé, affligée, étant
affligé.

3. — Անբերեալ թի մէջ ք վերջաւա
րսը բացէրը՝ երբ որ իրենց ետքի վանկը
համբ ք մը ունենան, անկէ առջի ք ին վը
րայ () մը կ'առնեն, ինչպէս. Enlever.

Indicatif présent

J'enlève,
Tu enlèves,
Il enlève,
Nous enlevons,
Vous enlevez,
Ils enlèvent.

Imparfait

J'enlevais,
Tu enlevais,
Il enlevait,
Nous enlevions,
Vous enleviez,
Ils enlevaient.

Passé défini

J'enlevai,
Tu enlevas,
Il enleva,
Nous enlevâmes,
Vous enlevâtes,
Ils enlevèrent.

Futur

J'enlèverai,
Tu enlèveras,
Il enlèvera,
Nous enlèverons,
Vous enlèverez,
Ils enlèveront.

Conditionnel présent

J'enlèverais,
Tu enlèverais,
Il enlèverait,
Nous enlèverions,
Vous enlèveriez,
Ils enlèveraient.

Impératif,

Enlève.
Enlevons.
Enlevez.

Subjonctif présent

Que j'enlève,
Que tu enlèves,

Qu'il enlève,
Que nous enlevions,
Que vous enleviez,
Qu'ils enlèvent.

Imparfait

Que j'enlevasse,
Que tu enlevasses,
Qu'il enlevât,
Que nous enlevassions,
Que vous enlevassiez,
Qu'ils enlevassent.

Infinitif présent

Enlever. Վերջնել

Passé

Avoir enlevé.

Participe présent

Enlevant.

Passé

Enlevé, enlevée, ayant enlevé.

4. — Մերեւոյթի մէջ քան զերջաւորող բայերը որոնք իրենց առաջին վանկին մէջ գոյ ճ մը ունին, այս գոյ ճն բայ է ի կը փոխուի երբոր վերջի վանկը համբ է ու վերջանայ. բայց առ ալ մի միայն ք, քս, քտ, վանկերուն առջև, միւս սղարադաներուն մէջ նայնը կը մնայ, ինչպէս.

Indicatif présent

J'espère,
Tu espères,
Il espère,
Nous espérons,
Vous espérez,
Ils espèrent.

Imparfait

J'espérais,
Tu espérais,
Il espérait,
Nous espérons,
Vous espériez,
Ils espéraient

Passé défini

J'espérai,
 Tu espéras,
 Il espéra,
 Nous espérâmes,
 Vous espérâtes,
 Ils espérèrent.

Futur

J'espérerai,
 Tu espéreras,
 Il espérera,
 Nous espérons,
 Vous espérerez,
 Ils espéreront.

Conditionnel présent

J'espérerais,
 Tu espérerais,
 Il espérerait,
 Nous espérierions,
 Vous espéreriez,
 Ils espéreraient.

Impératif

Espère,
 Espérons,
 Espérez.

Subjonctif présent

Que j'espère,
 Que tu espères,
 Qu'il espère,
 Que nous espérions,
 Que vous espériez,
 Qu'ils espèrent.

Imparfait

Que j'espérasse,
 Que tu espérasse,
 Qu'il espérât,
 Que nous espérassons,
 Que vous espérassez,
 Qu'ils espérassent.

Infinitif présent

Espérer. *ἐπιμαρτυρῶ*

Passé

Avoir espéré.

Participe présent

Espérant.

Passé

Espéré, espérée, ayant
 espéré.

5. — Eger վերջաւորող բայերը իրենց
 Է՛ն կը պահեն խոնարհման ընթացքին մէջ,
 ինչպէ՛ս .

Indicatif présent

Je régle,
 Tu régles,
 Il régle,
 Nous réglons,
 Vous réglez,
 Ils réglient.

Imparfait

Je réglais,
 Tu réglais,
 Il réglait,
 Nous réglions,
 Vous régliez,
 Ils réglaient.

Passé défini

Je réglai,
 Tu réglast,
 Il régla,
 Nous réglâmes,
 Vous réglâtes,
 Ils réglèrent.

Futur

Je réglerai,

Tu régleras,
 Il réglera,
 Nous réglerons,
 Vous réglerez,
 Ils régleront.

Conditionnel présent

Je réglerais,
 Tu réglerais,
 Il réglerait,
 Nous réglerions,
 Vous régleriez,
 Ils régleraient.

Impératif

Régle,
 Réglons,
 Réglez.

Subjonctif présent,

Que je régle,
 Que tu régles,
 Qu'il régle,
 Que nous réglions,
 Que vous régliez.

Qu'ils réglient.

Imparfait

Que je réglasse,
Que tu réglasses,
Qu'il réglât,
Que nous réglassions,
Que vous réglassiez,
Qu'ils réglassent.

Infinitif présent

Régler. *Կարգադրել*

Passé

Avoir réglé.

Participe présent

Réglant.

Passé

Réglé, ayant réglé.

6. — Eler, eter, *վերջաւորող բացերը, ինչպէս են*, appeler, jeter, *խրենց վերջի բաղաձայնը* 1, t, *կը կրկնեն երբ համը e ի մը առջեւ գան*, եթէ ոչ *անփոփոխ կը մընան*, *ինչպէս*.

Indicatif présent

J'appelle,
Tu appelles,
Il appelle,
Nous appelons,
Vous appelez,
Ils appellent.

Imparfait

J'appelais,

Tu appelais,
Il appelait,
Nous appelions,
Vous appeliez,
Ils appelaient.

Passé défini

J'appelai,
Tu appelas,
Il appela,

Nous appelâmes,
 Nous appelâtes,
 Ils appelèrent.

Futur

J'appellerai,
 Tu appelleras,
 Il appellera,
 Nous appellerons,
 Vous appellerez,
 Ils appelleront.

Conditionnel présent

J'appellerais,
 Tu appellerais,
 Il appellerait,
 Nous appellerions,
 Vous appelleriez,
 Ils appelleraient.

Impératif

Appelle,
 Appelons,
 Appelez,

Subjonctif présent

Que j'appelle,

Que tu appelles,
 Qu'il appelle,
 Que nous appelions,
 Que vous appeliez,
 Qu'ils appellent.

Imparfait

Que j'appelasse,
 Que tu appelasses,
 Qu'il appelât,
 Que nous appelassions,
 Que vous appelassiez,
 Qu'ils ppelassent.

Infinitif présent

Appeler.

Passé

Avoir appelé.

Participe présent

Appelant.

Passé

Appelé, appelée. ayant
 appelé.

7. — Այն բայերը որոնց աներեւոյթը
 éler, éter, կը վերջանան, բաղաձայն 1, ւ, գը
 բերը չեն կրկնէր, այլ երբ համը e ի առ-

ἔλκεται ἡ ψυχή (') ἡ δὲ ψυχή (') ἡ δὲ ψυχή ἡ δὲ ψυχή /
 ἡ δὲ ψυχή, ἡ δὲ ψυχή.

Indicatif présent

J'empiète,
 Tu empiètes,
 Il empiète,
 Nous empiétons,
 Vous empiétez,
 Ils empiètent.

Imparfait

J'empiétais,
 Tu empiétais,
 Il empiétait,
 Nous empiétions,
 Vous empiétiez,
 Ils empiétaient.

Passé défini

J'empiétai,
 Tu empiétas,
 Il empiéta,
 Nous empiétâmes,
 Vous empiétâtes,
 Ils empiétèrent.

Futur

J'empiéterai,
 Tu empiéteras,

Il ampiétera,
 Nous ampiéterons,
 Vous ampiéterez,
 Ils ampiéteront.

Conditionnel présent

J'empiéteraï,
 Tu ampiéteraï,
 Il ampiéterait
 Nous ampiéterions,
 Vous ampiéteriez,
 Ils ampiéteraient.

Impératif

Empiète,
 Empiétions,
 Empiétez.

Subjonctif présent

Que j'empiète,
 Que tu empiètes,
 Qu'il empiète,
 Que nous empiétions,
 Que vous empiétiez,
 Qu'ils empiètent.

Imparfait

Que j'empiétasse,

Que tu empiétasses,
 Qu'il empiétât,
 Que nous empiétassions,
 Que vous empiétassiez,
 Qu'ils empiétassent.

Infinitif présent

Empiéter. *Չեռնամուխ*
ըմբլ

Passé

Avoir empiété.
 Participe présent
 Empiétant.

Passé

Empiété, empiétée,
 ayant empiété.

8. — *Էր վերջաւորող բայերը ետեւէ
 ետեւ երկու օ կ'առնեն երբ վերջաւորու
 թիւնը համը օ ըլլայ :* Participe passé *ի իդա
 կանին մէջ ալ երեք օ կ'առնեն , ինչպէս .*

Indicatif présent

J'agrée,
 T agrées,
 Il agrée,
 Nous agréons,
 Vous agrées,
 Ils agréent.

Imparfait

J'agréais,
 Tu agréais
 Il agréait,
 Nous agréions,
 Vous agréiez,

Ils agréaient.

Passé défini

J'agréai,
 Tu agréas,
 Il agréa,
 Nous agréâmes,
 Vous agréâtes,
 Ils agréèrent.

Futar

J'agréerai,
 Tu agréeras,
 Il agréera,

Nous agréerons,
 Vous agréerez,
 Ils agréeront.

Conditionnel présent

J'agréerais,
 Tu agréerais,
 Il agréerait,
 Nous agréerions,
 Vous agréeriez,
 Ils agréeraient.

Impératif

Agrée,
 Agréons,
 Agréez.

Subjonctif présent

Que j'agrée,
 Que tu agréés,
 Qu'il agréé,
 Que nous agréions,

Que vous agréiez,
 Qu'ils agréent.

Imparfait

Que j'agréasse,
 Que tu agréasses,
 Qu'il agréât,
 Que nous agréassions,
 Que vous agréassiez,
 Qu'ils agréassent.

Infinitif présent

Agréer. Անդռնել:

Passé

Avoir agréé.

Participe présent

Agréant.

Passé

Agrée, agréée, ayant agréé.

ԵՐԿՐՈՐԴ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

9. — Hairs բայը իր բոլոր խոնարհման մէջ () իրէ՛ման կը պահէ, բայ ի սահմանահան ներկայի եզակի երեք գէմբերէն՝ որ կ'ըլլան Je hais, tu hais, il hait. Ե մէյ մ'ալ հրամայական երկրորդ գէմբէն՝ որ կ'ըլլայ

*hais. նաև կատարեալ յոգնակի առաջին ու
երկրորդ դէմքերուն մէջ () ի տեղ () կը
պահէ . նոյնպէս ստորագասական անկա-
տար եզակի երրորդ դէմքին մէջ, ինչպէս .*

Indicatif présent

Je hais,
Tu hais,
Il hait,
Nous haïssons,
Vous haïssez,
Ils haïssent.

Imparfait

Je haïssais,
Tu haïssais,
Il haïssait,
Nous haïssions,
Vous haïssiez,
Ils haïssaient.

Passé défini

Je hais,
Tu hais
Il hait,
Nous haïmes,
Vous haïtes,
Ils haïrent.

Futur

Je haïrai,

Tu haïras,
Il haïra,
Nous haïrons,
Vous haïrez,
Ils haïront.

Conditionnel présent

Je haïrais,
Tu haïrais,
Il haïrait,
Nous haïrions,
Vous haïriez,
Ils haïraient.

Impératif

Hais,
Haïssons,
Haïssez.

Subjonctif présent

Que je haïsse,
Que tu haïsses,
Qu'il haïsse,
Que nous haïssions,
Que vous haïssiez.

Qu'ils haïssent.	Infinitif présent
Imparfait	Haïre. Ատելա
Que je haïsse,	Passé
Que tu haïsses,	Avoir haï.
Qu'il haït,	Participe présent
Que nous haïssions,	Haïssant.
Que vous haïssiez,	Passé
Qu'ils haïssent.	Haï, haïte, ayant haï.

10. — Dormir, mentir, partir, repentir, sentir, servir, sortir բայերը սահմանական ներկայիս և հրամայականի մէջ իրենց աներեւոյթի վերջին վանկէն առաջ եղած m, t, գրերը կը կորսնցունեն, ինչպէս՝ Je dors, tu mens, pars, je me repens, tu sens, sers, sors.

ԵՐՐՈՐԻ ԼԾՈՐԻՈՒԹԻՒՆ

11. — Devoir և redevoir բայերուն participe passé ներք աբականի մէջ (') մը կ'առնեն, dù, redù. իսկ իգականին և յոգնակիին մէջ առանց (') ի կը գրուին. due, dus, etc.

ՉՈՐՐՈՐԻ ԼԾՈՐԻՈՒԹԻՒՆ

12. — Չորրորդ լծորդութեան բոլոր այն բայերը որոնց արմատը d ով կը վեր-

ջանայ, ինչպէս rendre, répondre, coudre, etc, այս
 d կը սրահեն սահմանական ներկայի եղակի
 երբորդ դէմքին մէջ, ինչպէս՝ Il apprend,
 il répond, il coud, etc.

13. — Ի՛այց այն բացերը որոնք անե-
 րեւոյթի մէջ indre և soudre վերջացած են,
 ինչպէս՝ peindre, plaindre, absoudre, d արմա-
 սական գրին աեղ t կ'առնեն, ինչպէս՝
 Il peint, il plaint, il absout.

ՔԱՆԻ ՄԸ ԳԻՏԵԼԻԲՆԵՐ.

1. — Participe présent ի մէջ yant և iant վեր-
 ջաւորած բացերը, սահմանական անկա-
 սարի, և ստորագասական ներկային յոգ-
 նակի առաջին և երկրորդ դէմքերուն մէջ՝
 iant վերջաւորողը՝ երկու i, և yant վերջաւո-
 րողը y և i կ'առնեն, ինչպէս.

Indicatif présent Je prie, Tu pries, Il prie, Nous prions, Vous priez,	Ils prient. Imparfait Je priais, Tu priais, Il priait, Nous priions,
---	---

Vous priez,
Ils priaient,

Passé défini

Je priai,
Tu prias,
Il pria,
Nous priâmes,
Vous priâtes,
Ils prièrent.

Futur

Je prierai,
Tu prieras,
Il priera,
Nous prierons,
Vous prierez,
Ils prieront.

Conditionnel présent

Je prierais,
Tu prierais,
Il prierait,
Nous prierions,
Vous prieriez,
Ils prieraient.

Impératif

Prie,

Prions,
Priez.

Subjonctif présent

Que je prie,
Que tu pries,
Qu'il prie,
Que nous priions,
Que vous priiez,
Qu'ils prient.

Imparfait

Que je priasse,
Que tu priasses,
Qu'il priât,
Que nous priassions,
Que vous priassiez,
Qu'ils priassent.

Infinitif présent

Prier. *U. p. u. l. t.*

Passé

Avoir prié.

Participe présent

Priant.

Passé

Prié, priée, ayant prié.

2. → Participe présent *ի մեջ* yant *վերջաւում*
բող բայերը իրենց չը ի ի կը վտխեմ համբ
՝ ի առջեւ, ինչպէս .

Indicatif présent

J'appuie,
Tu appuies,
Il appuie,
Nous appuyons,
Vous appuyez,
Ils appuient.

Imparfait

J'appuyais,
Tu appuyais,
Il appuyait,
Nous appuyions,
Vous appuyiez,
Ils appuyaient.

Passé défini

J'appuyai,
Tu appuyas,
Il appuya,
Nous appuyâmes,
Vous appuyâtes,
Ils appuyèrent.

Futur

J'appuierai,

Tu appuieras,
Il appuiera,
Nous appuierons,
Vous appuieriez,
Ils appuieront.

Conditionnel présent

J'appuierais,
Tu appuierais,
Il appuierait,
Nous appuierions,
Vous appuieriez,
Ils appuieraient.

Impératif

Appuie,
Appuyons,
Appuyez,

Subjonctif présent

Que j'appuie,
Que tu appuies,
Qu'il appuie,
Que nous appuyions,
Que vous appuyiez,
Qu'ils appuient,

Inparfait	Passé
Que j'appuyasse,	Être appui.
Que tu appuyasses,	Participe présent
Qu'il appuyât,	Appuyant.
Que nous appuyassions,	Passé
Que vous appuyassiez,	Appui, appuie, étant
Qu'il appuyassent.	appui.
Infinitif présent	
Appuyer ԿԵԹԵԼ	

Իսպոյ կան անանկ բայեր որոնք իրենց
 չը կը ստահեն համը Ե ի առջեւ, երբ չէն
 առջի գիրը ^a կամ ^e գրերէն մէկը լըսոյ,
 ինչպէս ։

Payer,	Grasseyez,
Ils payeront,	Ils grasseyent

Ա Ն Կ Ա Ն Ո Ն Բ Ա Յ Ե Ր

Այրիւ տեսակ անկանոն բայ կայ ։ մէյ
 մը անոնք որոնց ածանցեալ ժամանակները
 կազմուի կանոնափր կը կազմուին,
 երկրորդ անոնք որոնց ածանցեալ ժամա-
 նակները կազմու թիւն ժամանակի կանո-
 նէն կը խասորին ։

Ա. ԿԱԶՄ ՈՒԹԻՒՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԿԱՆՈՆԱՅԸ

Համեմատ կազմումս անկանոն բայերս

TEMPS PRIMITIFS

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿՑ

INFIN. PRÉS.	PARTL. PRÉS.	PARTL. PAS.	NDIC. PRÉS.	PAS. DÉFI.
Bouillir	Bouillant	Bouilli	Je bouis	Je bouillis
Ե՝ ալ .	Ե՝ ալ՝ ալ .	Ե՝ ալ՝ աւծ .	Կ՛Լ աւս՝ .	Ե՝ ալ՝ ալ .
Dormir	Dormant	Dormi	Je dors	Je dormis
Ք՛ծածալ .	Ք՛ծածալ՝ ալ .	Ք՛ծալ՝ աւծ .	Կ՛Լ Ք՛ծածաւս՝ .	Ք՛ծալ՝ ալ .
Failir	Failant	Faili	Je faus	Je faillis
Ախալ՝ Լ .	Ախալ՝ Լ՝ ալ .	Ախալ՝ աւծ .	Կ՛Լ Ք՛խալ՝ աւս՝ .	Ախալ՝ ալ .
Fuir	Fuyant	Fui	Je fuis	Je fus
Փախալ՝ Լ .	Փախալ՝ Լ՝ ալ .	Փախաւծ .	Կ՛Լ Փախալ՝ աւս՝ .	Փախալ՝ ալ .

Mentir	Mentant	Menti	Je mens	Je mentis
Mentir	Mentant	Menti	Je mens	Je mentis
<i>Wak L.</i>	<i>Wak l'qf.</i>	<i>Wawad.</i>	<i>Wf awad.</i>	<i>Wak qf.</i>
Offrir	Offrant	Offert	J'offre	J'offris
<i>L'ad wyl L.</i>	<i>L'ad wyl l'qf.</i>	<i>L'ad wyaud.</i>	<i>W'lad wyl d.</i>	<i>L'ad wyl qf.</i>
Ouvrir	Ouvrant	Ouvert	J'ouvre	J'ouvris
<i>Rachaw L.</i>	<i>Rachaw l'qf.</i>	<i>Raugud.</i>	<i>Wf rachaw.</i>	<i>Raugf.</i>
Partir	Partant	Parti	Je pars	Je partis
<i>Wk h'k l.</i>	<i>Wk h'k l'qf.</i>	<i>Wk h'wad.</i>	<i>Wf sk h'kad.</i>	<i>Wk h'k l'qf.</i>
Sentir	Sentant	Senti	Je sens	Je sentis
<i>L'q w L.</i>	<i>L'q w l'qf.</i>	<i>L'q wyaud.</i>	<i>Wf q q wad.</i>	<i>L'q wyl.</i>
Servir	Servant	Servi	Je sers	Je servis
<i>D.wa. wyl L.</i>	<i>D.wa. wyl l'qf.</i>	<i>D.wa. wyaud.</i>	<i>Wf d wa wyl d.</i>	<i>D.wa. wyl qf.</i>
Sortir	Sortant	Sorti	Je sors	Je sortis
<i>W'k l.</i>	<i>W'k l'qf.</i>	<i>W'wad.</i>	<i>W'k l'k d.</i>	<i>W'k l'qf.</i>
Souffrir	Souffrant	Souffert	Je souffre	Je souffris
<i>W'k q w l.</i>	<i>W'k q w l'qf.</i>	<i>W'k q w ad.</i>	<i>Wf k q w kad.</i>	<i>W'k q w l'qf.</i>
Tressaillir	Tressaillant	Tressailli	Je tressaillis	Je tressaillis
<i>W'q w l.</i>	<i>W'q w l'qf.</i>	<i>W'q w yaud.</i>	<i>Wf q w kad.</i>	<i>W'q wyl.</i>
Vêtir	Vêtant	Vêtu	Je vêts	Je vêtis
<i>L'w q l'k l.</i>	<i>L'w q l'k l'qf.</i>	<i>L'w q w ad.</i>	<i>Wf k w q l'kad.</i>	<i>L'w q wyl.</i>

ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐ

Որոճց նախնական ժամանակները կը խոսորին կազմութիւն ժամանակի կանոններէն:

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Լ Տ ՈՐ Դ ՈՒ Թ Ի Ի Ն

Aller
Քօղեւ.
Envoyer
Եղեւ.

Allant
Քօղեւով.
Envoyant
Եղեւով.

Allé
Քօղած.
Envoyé
Իղած.

Je vais
Կը քօղեմ.
J'envoie
Կը եղեմ:

J'allai
Քօղեցի.
J'envoyai
Եղեցի.

Ե Ր Կ ՈՐ Դ Լ Տ ՈՐ Դ ՈՒ Թ Ի Ի Ն

Acquérir
Վաստակեւ.

Acquérant
Վաստակեւով.

Acquis
Վաստակած.

J'acquiers
Կը վաստակեմ.

J'acquis
Վաստակեցի.

Plenvoir Անձրեւել	Plenwant Անձրեւելով	Pluit Անձրեւած	Il pleut Կանձրեւել	Il pleut Անձրեւեց
Absoudre Թողալ Battre Չարեւել Braire Չարել Clore Խնուլ Conclure Եղանակեւել Conduire Առաջնորդել Confire Առաջ կփել	Absolvant Թողալ Battant Չարեւելով	Absous (absoute) Թողած Battu Չարած	J'absout Կը թողալ Je bats Կը զարեւեմ Il braie Կը զարել	Je conclus Եղանակեցի Je conduisi Առաջնորդեցի Je confisi Առաջ կփեցի
Conclure Եղանակեւել Conduire Առաջնորդել Confire Առաջ կփել	Concluant Եղանակեւելով Conduisant Առաջնորդելով Confisant Առաջ կփելով	Conclus Եղանակած Conduit Առաջնորդած Confit Առաջ կփած	Je conclus Կ'ըղանակեմ Je conduis Կ'առաջնորդեմ Je confis Առաջ կ'փեմ	Je conclus Եղանակեցի Je conduisi Առաջնորդեցի Je confisi Առաջ կփեցի

Connaître	Connaissant	Je connais	Je connus
Ɔuɔtɔkɔl.	Ɔuɔtɔkɔlɔl.	ɪɣ Ɔuɔtɔkɔlɔl.	Ɔuɔtɔkɔlɔɣ.
Coudre.	Cousant	Je couds	Je cousis
Ɔuɔpɔl.	Ɔuɔpɔlɔl.	ɪɣ Ɔuɔpɔlɔl.	Ɔuɔpɔlɔɣ.
Craindre	Craignant	Je crains	Je craignis
Ɔuɔɔɔɔɔɔɔl.	Ɔuɔɔɔɔɔɔɔl.	ɪɣ Ɔuɔɔɔɔɔɔɔl.	Ɔuɔɔɔɔɔɔɔɣ.
Croire	Croyant	Je crois	Je crus
Ɔuɔɔɔɔɔɔl.	Ɔuɔɔɔɔɔɔlɔl.	ɪɣ Ɔuɔɔɔɔɔɔl.	Ɔuɔɔɔɔɔɔlɔɣ.
Croître	Croissant	Je crois	Je crus
Ɔuɔl.	Ɔuɔlɔl.	ɪɔɔɔɔl.	Ɔuɔlɔɣ.
Écrire	Écrivant	J'écris	J'écrivis
Ɔuɔl.	Ɔuɔlɔl.	ɪɣ Ɔuɔlɔl.	Ɔuɔlɔɣ.
Exclure	Excluant	J'exclu	J'exclus
Ɔuɔlɔlɔl.	Ɔuɔlɔlɔlɔl.	ɪɣ ɔlɔlɔlɔl.	Ɔuɔlɔlɔlɔɣ.
Joindre	Joignant	Je joins	Je joignis
Ɔuɔlɔlɔl.	Ɔuɔlɔlɔlɔl.	ɪɣ ɔlɔlɔlɔlɔl.	Ɔuɔlɔlɔlɔlɔɣ.
Lire	Lisant	Je lis	Je lus
Ɔuɔlɔl.	Ɔuɔlɔlɔl.	ɪɣ Ɔuɔlɔlɔl.	Ɔuɔlɔlɔlɔɣ.

Résoudre

Opresk. l.

Rire

Iskoy. uyl.

Rompre

Yvnyepk. kopyk. l.

Suffire

Pov. k. l.

Suivre.

Sk. vob. k. l. l.

Taire

L. n. k. l.

Teindre

Ykopyk. l.

Traire

Ypob. k. l.

Vaincre

Bovok. l.

Vivre

U. vyk. l.

Résolvant

Opresk. l. uyl.

Riant

Iskoy. uyl.

Rompant

Yvnyepk. l. uyl.

Suffisant

Pov. k. l. uyl.

Suivant

Sk. vob. k. l. uyl.

Taisant

L. n. k. l. uyl.

Teignant

Ykopyk. l. uyl.

Trayant

Ypob. k. l. uyl.

Vainquant

Bovok. l. uyl.

Vivant

U. vyk. l. uyl.

Resolua

Opresk. uod.

Ri

Iskoy. uoyud.

Rompu

Yvnyepk. uod.

Suffi

Pov. uod.

Suivi

Sk. vob. k. uod.

Tu

L. n. uod.

Teint

Ykopyk. uod.

Trait

Ypob. uod.

Vaincu

Bovok. uod.

Vécu

U. vyk. uod.

Je résous

Y. opresk. uod.

Je ris

Yp. iskoy. uod.

Je romps

Yp. kvnyepk. uod.

Je suffis

Yp. pov. k. uod.

Je suis

Yp. sk. vob. k. uod.

Je tais

Yp. l. n. k. uod.

Je teins

Yp. kvnyepk. uod.

Je traite

Yp. ypob. uod.

Je vaincs

Yp. bovok. uod.

Je vis

Y. vyk. uod.

Je résolus

Opresk. k. yf.

Je ris

Iskoy. uoyf.

Je rompis

Yvnyepk. yf.

Je suffis

Pov. k. yf.

Je suivis

Sk. vob. k. k. yoy.

Je tus

L. n. k. yf.

Je teignis

Ykopyk. yf.

Je vainquis

Bovok. k. yf.

Je vécus

U. vyk. k. yoy.

Courir	Courant	Couru	Je cours
q. w. p. l.	q. w. p. l. q. l.	q. w. p. q. d.	q. w. p. l. g. l.
Cueillir	Cueillant	Cueilli	Je cueillis
q. w. p. l.	q. w. p. l. q. l.	q. w. p. q. d.	q. w. p. l. g. l.
Mourir	Mourant	Mort	Je mourus
U. k. n. t. l.	U. k. n. t. l. q. l.	U. k. n. a. d.	U. k. n. o. y.
Tenir	Tenant	Tenu	Je tins
R. a. t. l.	R. a. t. l. q. l.	R. a. t. a. d.	R. a. t. l. g. l.
Venir	Venant	Venu	Je vins
q. w. l.	q. w. p. l.	l. q. d.	l. q. o. y.
B E F F A I T . I . D . A F F A I T . A F F A I T .			
Choir	Echéant	Chu	Je déchus
l. p. w. l.	q. l. d. a. t. l. q. l.	l. q. d.	l. d. l. q. o. y.
Déchoir		Déchu	l. d. l. q. o. y.
l. p. w. l.		l. d. l. q. d.	J'échus
Échoir		Échu	q. l. d. a. t. l. q. o. y.
q. l. d. a. t. l.		q. l. d. a. t. l. q. d.	Il fallut
Falloir		Fallu	q. l. o. y. l. q. u. e.
q. l. o. y. l. q. u. e.		q. l. o. y. l. q. u. e.	

Mouvoir C'empêch' l.	Mouvant C'empêch' l.	Mû C'empêch' l.	Je meus C'empêch' g.
Pourvoir L'empêch'.	Pourvoyant L'empêch'.	Pourvu L'empêch'.	Je pourvus L'empêch'.
Pouvoir L'empêch'.	Pouvant L'empêch'.	Pu L'empêch'.	Je pus L'empêch'.
Prévaloir L'empêch' l.	Prévalant L'empêch' l.	Prévalu L'empêch' l.	Je prévalus L'empêch' l.
Prévoir L'empêch' l.	Prévoyant L'empêch' l.	Prévu L'empêch' l.	Je prévis L'empêch' l.
S'asseoir L'empêch' l.	S'asseyant L'empêch' l.	Assis L'empêch' l.	Je m'assis L'empêch' l.
Savoir L'empêch' l.	Sachant L'empêch' l.	Su L'empêch' l.	Je sus L'empêch' l.
Surseoir L'empêch' l.	Sursoyant L'empêch' l.	Sursis L'empêch' l.	Je sursis L'empêch' l.
Valoir L'empêch' l.	Valant L'empêch' l.	Valu L'empêch' l.	Je valus L'empêch' l.
Valeoir L'empêch' l.	Valeant L'empêch' l.	Valeu L'empêch' l.	Valeus L'empêch' l.

Voir	Voyant	Je vois	Je vis
Տեսնել.	Տեսնելով.	Կը տեսնեմ.	Տեսնում.
Vouloir	Voulant	Je veux	Je voulu
Ուզել.	Ուզելով.	Կ'ուզեմ.	Ուզեցի.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՅԻՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

Boire	Buvant	Je bois	Je bus
Խմել.	Խմելով.	Կը օրնեմ.	Խմեցի.
Dire	Disant	Je dis	Je dis
Ըսել.	Ըսելով.	Կ'ըսեմ.	Ըսեցի.
Faire	Faisant	Je fais	Je fis
Ընել.	Ընելով.	Կ'ընեմ.	Ընեցի.
Prendre	Prenant	Je prends	Je pris
Առնել.	Առնելով.	Կ'առնեմ.	Առնի.

3. — Ղիպէլէի . Աթէ անկանոն բայի մը որ և իցէ մէկ նախնական ժամանակը սրակ սի, անկէ կազմուած անանցեալն ալ կը սրակսի, օրինակի համար . Choir բայը ընդունելու թիւն ներկայ, տահմանական ներկայ, և անցեալ կատարեալ չունի . հետեւաբար այս ժամանակներէն անանցեալ ժամանակներն ալ չունի և սրակատարէ :

Ահա այն անկանոն բայերը որոնք կազմու թիւն ժամանակի կանոններէն կը խտարին :

ԱՆԵՐԵՒՅՑԹԻՆ ԿԵՉՄԵՃ ԺԵՄԵՆԵԿՆԵՐԸ

Aller	Ապառնի	j'irai,	tu iras,	և այլն .
	Թէական	j'irais	և այլն :	
Envoyer	և renvoyer	Ապառնի	j'enverrai,	և այլն .
Acquérir	Ապառնի	j'acquerrai	և այլն .	
Courir	"	je courrai,		
Cueillir	"	je cueillerai,		
Mourir	"	je mourrai,		
Tenir, venir	"	je tiendrai, je viendrai,		
Échoir, déchoir	"	il écherra, il décherra,	և այլն .	
Falloir	"	il faudra,	և այլն .	
Pouvoir	"	je pourrai,	և այլն .	
Pouvoir	"	je pourrai,		
Prévaloir	"	je prévaudrai,	և այլն .	
Prévoir	"	je prévoirai,	և այլն .	
S'asseoir	"	je m'assierai,	և այլն . կամ	
		je m'asseierai,	և այլն :	

Savoir	Ապառնի	je saurai, և այլն .
Surseoir	"	je surseoirai, և այլն .
Valoir	"	je vaudrai, և այլն .
Voir	"	je verrai, և այլն .
Vouloir	"	je voudrai, և այլն .
Faire	"	je ferai, և այլն .

Պէտք է գիտնալ որ ապառնին և թէսկանը նախնականէն կը շինուին, միայն թէ ապառնիին վերջաւորու թիւնը rai է, իսկ թէականինը rais :

ԱՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅԵՆ ԿԱԶՄՈՒՅՑՆԵՐԸ

ՆԵՐԿ

Allant, nous allons, vous allez, ils vont.

Acquérant, nous acquérons, vous acquérez, il acquièrent.

Mourant, nous mourons, vous mourez, ils meurent.

Tenant, nous tenons, vous tenez, ils tiennent.

Venant, nous venons, vous venez, ils viennent.

Mouvant, nous mouvons, vous mouvez, ils meuvent.

Pouvant, nous pouvons, vous pouvez, ils peuvent.

Voulant, nous voulons, vous voulez, ils veulent.

Buvant, nous buvons, vous buvez, ils boivent.

Prenant, nous prenons, vous prenez, ils prennent.

Disant, nous disons, vous dites, ils disent.

Redisant, nous redisons, vous redites, ils redisent.

Իսկ *Médire, prédire* և այլն բայերը *medisex*
prédisez, և այլն, կ'ըլլան :

Faisant, nous faisons, vous faites, ils font.

Sachant, nous savons, vous savez, ils savent.

Ահարար

Sachant, je savais, tu savais, և այլն .

Սարարասաններէս

Allant, que j'aille, que tu ailles, qu'il aille, que
 nous allions, que vous alliez, qu'ils aillent.

Acquérant, que j'acquière, que tu acquières,
 qu'il acquière, que nous acquérions, que vous acqué-
 riez, qu'ils acquièrent.

Mourant, que je meure, que tu meures, qu'il
 meure, que nous mourions, que vous mouriez, qu'ils
 meurent.

Tenant, que je tienne, que tu tiennes, qu'il ti-
 enne, que nous tenions, que vous teniez, qu'ils tien-
 nent.

Venant, que je vienne, que tu viennes, qu'il vi-
 enne, que nous venions, que vous venez, qu'ils viennent.

Falloir թէսկեւ ընդունելու թիւն ներ-
 կայ չունի, qu'il faille կ'ըլլայ :

Mouvant, que je meuve, que tu meuves, qu'il
 meuve, que nous mouvions, que vous moviez, qu'ils
 meuvent.

Valant, que je vaille, que tu vailles, qu'il vaille,
 que nous vallions, que vous valliez, qu'ils vaillent.

Voulant, que je veuille, que tu veuilles, qu'il

veuille, que nous voulions, que vous vouliez, qu'ils veulent.

Buvant, que je boive, que tu boives, qu'il boive, que nous buvions, que vous buviez, qu'ils boivent.

Prenant, que je prenne, que tu prennes, qu'il prenne, que nous prenions, que vous preniez, qu'ils prennent.

Faisant, que je fasse, que tu fasses, qu'il fasse, que nous fassions, que vous fassiez, qu'ils fassent.

Pouvant, que je puisse, que tu puisses, qu'il puisse, que nous puissions, que vous puissiez, qu'ils puissent.

Սա հմանախան ներկայն սցասէս կը կառ յէ հեանեւեայ բային հրամայականը :

Սահմ. Tu sais, nous savons, vous savez.

Հրամ. Sache, sachons, sachez.

Գ Լ Ո Ւ Խ Զ .

Ը Ն Դ Ո Ւ Ն Ե Լ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Նկատել լուծիւնը (Participe) իբրեւ անախան և իբրեւ բայ կը գործածուի .
 Ինչպէս . Un enfant sachant son devoir. իր պարտքը գիտցող տղայ մը . sachant իբրեւ բայ գործածուած է :

Ces murailles se sont écroulées, այս պարիսպ

ները կորձանեցան : Հոս ալ *écroulées* իբրև
ածական գործածուեր է :

Գ Լ Ո Ւ Խ Է .

Մ Ա Կ Բ Ա Յ

Սակրայները բային գործողութեան
պարագաները կը ցուցնեն .

Autre fois, jadis; aujourd'hui, *և այլն* :

Երբեմն, այսօր :

Գ Լ Ո Ւ Խ Ը .

Ն Ա Խ Ա Դ Բ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Նախադրութիւնները անուններուն և
դերանուններուն վրայ դրուելով՝ գործո-
ղութեան մը այլ և այլ պարագայները կը
ցուցնեն : Նախադրութիւնները շատ են

Après, contre, dans, de, depuis, *և այլն* :

Ետքը, դէմ, մէջ, ի վեր :

Գ Լ Ո Ւ Խ Թ .

Շ Ա Ղ Կ Ա Պ

Շ աղկապը երկու բառ կամ երկու խօսք
իրարու հետ կը կապէ : Շ աղկապները շատ
են .

Ainsi, car, cependant, comme, և այլն :

Այսպէս, վասն զի, սակայն, որովհե-
տեւ :

Գ Լ Ո Ւ Խ Ժ .

Չ Ա Յ Ն Ա Ր Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Չայնարկութիւնը հոգւոյն յուզմունք
քր յայտնող բառ մ'է, ինչպէս . Ah! ha! oh!
oh! kó! hélas! kolá! aie!

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԳ

ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

Գ. Լ. ՈՒԽ Ս.

1. — Aigle թէ որ արծի- լուշն նշանա-
կէ՛ արական է, թէ որ Կրօշի կամ նշան նը-
շանակէ՛ իդական է, ինչպէս .

Le grand et le petit aigle sont différents.

Սե՛ծ և սղտիկ արծիւները տարբեր են .
Plusieurs aigles romaines furent prises.

Հասկանալից ոչ շատ արծուերօշնե-
րը բռնուեցան :

2. — Amour, délice, orgue, եղակիի մէջ ա-
րական են, յոգնակիի մէջ իդական, ինչ-
պէս .

Un amour fatal, Des amours fatales.

Չուտա սէր մը, Չուտա սէրեր :

3. — Այն ածականը որ արականի մէջ
արդէն համբ Ե մը չունի և անմիջապէս
gens էն առաջ կը դրուի, իդական կ'ըլլայ,
ինչպէս .

Il faut savoir s'accommoder de toutes gens.

4. — Թէ որ gens ի որպիսութիւն յու-

ցընող շատ անարարները ըլլան, ամէն ալ
արարան կը դրուին՝ եթէ իրմէ անտիջա
պէս մօտ դրուողը արարանի մէջ համր օ
մը ունենայ, իգական կը դրուին՝ եթէ եր
կու սեռի մէջ նոյն վերջաւորութիւնը չու
նենայ, ինչպէս .

Les faux honnêtes gens.—Quelles folles gens.

5. — Gens էն ետքը դրուող անարարները
միշտ արարան կ'ըլլայ, ինչպէս .

Ces gens—là sont heureux.

Այն մարդիկը երջանիկ են :

6. — Personne թէ որ յօդով մը և որոշիչ
անարարով մը գործածուի՝ գոյական և ի
գական է, ինչպէս .

Ces personnes me sont bien chères.

Այս անձինքը շատ սիրելի են ինձ :

7. — Թէ որ առանց յօդի և անորոշ գոր
ծածուի՝ անորոշ անարար և արարան է,
ինչպէս .

Je ne connais personne d'aussi heureux que cette
femme.

Այս կնիկն ալ երջանիկ կ'ին շուրջ
տեսած :

Յոգնակիի մէջ երկու, ձեռ, ունեցող, անուանէր

8. — Aieul թէ որ նախնիս ցուցրնէ յոգնակին
կին aieux կ'ըլլայ, ինչպէս .

Qui sert bien son pays, n'a pas besoin d'aieux.

Իւր հայրենեաց լաւ ծառայողը նախ-
նիքներու սէտք չունի :

9. — Ի՛սցց երբ որ Ռժ Էայր կամ Ռժ Էայր
ցուցրնէ, յոգնակին aieuls կ'ըլլայ, ինչպէս .
Ses deux aieuls sont encore très-bien portants.

Իր մեծ մայրը և մեծ հայրը դեռ ողջ
առողջ են :

10. — Ciel թէ որ բուն երկինս նշանա-
կէ կամ կլինաց՝ յոգնակին cieux կ'ըլլայ, բայց
թէ որ այլ և այլ բաներ այտինքն առաստաղ
և պատկերի ցեղուն նշանակէ, յոգնակին
ciels կ'ըլլայ, ինչպէս .

Les cieux proclament la puissance de Dieu.

Երկինք կը պատմեն Մատուծոյ փառքը .
Ce peintre fait bien les ciels.—les ciels de lit.

11. — Oeil թէ որ բուն աչ նշանակէ՝
յոգնակին yeux կ'ըլլայ, ինչպէս .

Tout l'univers a les yeux sur vous.

Մենաւն աչքը ձեր վրայ է :

12. — Ի՛սցց բազազրեալ անուններու
մէջ սրտնք փոխաբերաբար աւնուած են

« օվ յոգնակի կ'ըլլան , ինչպէս .
Ceils de chat.

Յատուկ անուններ

13 . — Յատուկ անունները յոգնակիի մէջ « շէն առներ , իսկ թէ որ իբրեւ հառարակ անուն գործածուին , այսինքն այն մարդոց նման մարդիկ ցուցնեն և ոչ թէ բուն իսկ նոյն անունի տէր մարդիկ , ուն ստեն իբրեւ հասարակ գոյական յոգնակիի նշան կ'առնեն , ինչպէս .

Les Bossuet. Les Fénelon.

Պօսիւէներ : Ֆէնէլօններ :

Բաղադրեալ անուններ

14 . — Բաղադրեալ կ'ըսուին անոնք՝ որ երկու կամ աւելի բառերէ կը բաղկանան (—) (Թրէ տ'իւնիօնով) միացած :

15 . — Եթէ բաղադրեալ անուն մը մէկ գույականէ և մէկ ածականէ բաղկանայ , երկուքն ալ յոգնակիի նշան կ'առնեն , ինչպէս .

Une basse—taille. Des basses—tailles.

Կէս բարձր քանդակ : Կէս բարձր քանդակներ :

16. — Եթէ բաղադրեալ երկու գոյականներ նախագրու թեամբ մը միացած զլան առջինը միայն յոգնակիի նշան կ'առնէ, ինչպէս .

Un ciel—de—lit. Des ciels—de—lit.

Սահճակալի ցեղուն, մահճակալի ցեղուններ :

17. — Երբ բաղադրեալ գոյականը երկու գոյականէ բաղկացած ըլլայ, երկուքն ալ յոգնակիի նշան կ'առնեն, ինչպէս .

Un chef—lieu. Des chef—lieux.

Պահագլուխ . Պահագլուխներ :

18. — Եթէ բաղադրեալ գոյականը, մէկ գոյականէ մը և մէկ անփոփոխելի բառէ մը բաղկացած ըլլայ, միայն գոյականը յոգնակիի նշան կ'առնէ, ինչպէս .

Des avant—coureurs.

Յառաջընթացներ :

19. — Եթէ բաղադրեալ գոյականը բոլորովին անփոփոխելի բառերէ բաղկացած ըլլայ՝ և ոչ մէկը յոգնակիի նշան կ'առնէ, ինչպէս .

Des passe—passe. Des pour—boire.

Չեռնածու թիւններ : Պարզեւներ :

Գործածութիւն Յօդի

20. — [Ն յն անունը որ անորոշ մտքով մը գործածուած է և ոչ սեռ մը ոչ տեսակ մը՝ ոչ անհատ մը կը ցուցնէ, առանց յօդի կը գործածուի :

21. — Du, de, la, des, կը գործածուին մասնաւոր մտքով առնուած գոյականներու առջեւ . այս պարագայիս մէջ յօդը quelque, quelques ի սթ ունի, ինչպէս .

Quand un a de l'esprit on se tire d'affaire.

Խելացիին դժուարութենէ շուտով կ'ազատի :

22. — Խսկ երբ անունէն առաջ անախան մը ըլլայ, de նախադրութիւնը կը գործածուի, ինչպէս .

De sourds gémissements se firent entendre.

Համբ հեծութիւններ լսուեցան :

23. — Plus, mieux, moins, մակրայներուն առջեւ le, la, les, յօդեր կը գործածուին երբ որ բազդատութիւն ցուցնելու զուի, ինչպէս .

Les riches ne sont pas les plus heureux.

Հարուսաները ամենէն երջանիկները
չեն :

24 . — Վայց անխոփոխ և կը գործածուի
երբ բազմատու թիւն չըլլայ խօսքին մէջ .

C'est en cette occasion que je les ai trouvés le
plus complaisants.

Այս պարագայիս մէջն էր որ զիրենք
խիստ մարդասէր գտայ, այսինքն՝ յեփն առ
փիճան ճարդասէր :

Ա Ծ Ա Կ Ա Ն

Որակական Աճականներ

25 . — Վճականը իր գոյականին կամ
գերանունին հետ սեռով և թուով կը հաւ
մաձայնի :

26 . — Շատ գոյականներու վերաբե-
րող ածականը յոգնակի կը գրուի թէեւ
գոյականները եղակի բլան, ինչպէս .

Ma mère et ma sœur sont bonnes.

27 . — Այրք ածական մը տարբեր սեռէ
մէկ քանի գոյականներու վերաբերի, յոգ-
նակի արական կը գրուի, ինչպէս .

Mon père et ma mère sont bons.

28. — Nu ածականը առանց յօդի դոր-
ծածուած և գոյականէ մը առաջ դրուած
ասե՛նը՝ անսփոփոփ է, ինչպէս.

Nu—tête. Իացադըլուխ :

29. — Nu գոյականէն ետքը դրուած
ասե՛ն սեռով և թուով կը համաձայնի ինչ-
պէս .

Tête nue. Գլուխը բաց :

30. — Demi թէոր անունէ առաջ դը-
րուի՝ անսփոփոփ է, իսկ երբ որոշիչ ածա-
կան կամ յօդ ունենայ՝ ան ասե՛ն կը փո-
խուի, ինչպէս .

Une demi—heure. Une heure et demie.

Կէս ժամ մը : Ժամ ու կէս :

31. — Demi գոյականէ ետքը դրուած
ասե՛ն՝ միայն սեռով կը համաձայնի անոր
հետ և միշտ եզակի կը մնայ, ինչպէս .

Deux heures et demie (demie heure).

Երկու ու կէս ժամ :

32. — Feu, հանգուցեալ : Երբ անմիջա-
պէս գոյականէն առաջ դրուի՝ անոր հետ
կը համաձայնի. իսկ անսփոփոփ կը մնայ երբ
մէջ տեղ յօդ կամ ածական մտնէ, ինչպէս .

La feue reine. Feu la reine.

Հանգուցեալ թագուհին :

33. — Որ և իցէ ածական երբ բայի վրայ դրուի՝ մակբայ կ'ըլլայ, հետեւաբար անփոփոխ :

Բացարձակ Թուականներ

34. — Բացարձակ թուական ածականները անփոփոխ են երբ մինչեւ անգամ իբրեւ գոյական գործածուին և յոգնակի ածականէ մը ետքը դրուին :

35. — Vingt և cent միայն յոգնակիի նըշան կ'առնեն երբ բաղմապատկող ածականէ մը ետքը դրուին, ինչպէս .

Quatre vingts; trois cents.

36. — Ենհամաձայն կը մնան երբ իբրեւ vingt-ième, cent-ième նշանակեն, ինչպէս .

En l'an mil huit cent; en l'an mil huit cent quatre vingt.

Հազար ութ հարիւր թուին, և այլն :

37. — Երբ իրենցմէ ետեւ ուրիշ թուական ըլլայ՝ անփոփոխ կը մնան, ինչպէս .

Quatre vingt dix.

38. — Mille, mil, այս երկու ձեւէն միայն առջինը՝ այսինքն mille ը կը գործածուի սովորական թիւերու մէջ :

39. — Mil երկրորդ ձեւը միայն ժամա-

նակի թուականներուն համար կը գործածուի, ինչպէս .

L'Amérique a été découverte en l'an mil quatre cent quatre—vingt—douze.

40 . — Mille ճամբու շափ ցուցնէ (մղնն), արական գոյական մ'է, ան ատեն հարկաւ յոգնակիի նշան կ'առնէ, ինչպէս .

Deux milles.

Ստացական անականեր

1 . — Mon, ton, son, notre, votre, leur ստացական անականներուն տեղ շատ անգամ յօդ կը գործածուի, երբ ստացողը յայտնի ըլլաց պատէս փոխանակ ըսելու՝ j'ai mal à ma tête կ'ըսուի՝ j'ai mal à la tête.

Եւ փոխանակ ըսելու mes yeux sont malade, կ'ըսուի՝ j'ai les yeux malades; j'ai mal aux yeux.

2 . — Վակայն երբ ստխրական բան մը բացատրել, կամ ծանուցեալ մէկ սխարագայ մը յիշեցնել ուղեկը՝ ստացական անական կը գործածենք, ինչպէս .

Ma blessure me fait souffrir.

Ս կ'ըրս կըցաւի .

Son sa, ses, leur, leurs կը գործածուի երբ

ստացու թեան յարարերու թիւնը անձի
հետ ըլլայ, ինչպէս .

La joie de l'homme rend sa vie plus longue

Սէրախու թիւնը կեանք կ'երկարէ :

3 . — Մայց երբոր յարարերու թիւնը
իրի հետ ըլլայ , եթէ խօսքը կը ներէ՝
պէտք է յօդ և en գերանուներ գործածել .
և ըսել . Maître de l'univers, les romains s'en attri-
buèrent tous les trésors. և ոչ թէ՛ s'attribuèrent tous
ses trésors.

Հռովմայեցիք տիեզերաց տէր ըլլալով
անոր բոլոր գանձերը իրենց սեփականե-
ցին :

Անորոշ Աճականներ

1 . — Tout, անուն կամ գերանուն մը ցը-
ցուցած ատեն իրրեւ անական կը համա-
ձայնի անոր հետ սեռով և թուով . Toute
une ambitieuse. Nous sommes tous sujets à la mort.

2 . — Tout, անական և մակրայ մը որ-
չած ատեն մակրայ է՝ հետեւաբար անխ-
փօխ , և կը նշանակէ՝ tout à fait. Elle est tout e-
tournée. Մոլորովին ապշեցաւ .

3 . — Սակայն իգական կ'ըլլայ երբ բա-
ղաձայնով կամ հնչեալ և ով սխի ըսվի

բառք, թէեւ ինքք մակբայ ըլլայ .

Elle-est toute stupéfaite.

4. — Quelque ածականէ մը, ընդունել լուծենէ մը, կամ մակբայէ մը առաջ դրուած սակն մակբայ է՝ հետեւաբար անփոփոխ :

Quelque puissants qu'ils soient.

5. — Quelque բայէ մը առաջ դրուած սակն երկու բառով կը դրուի *quel—que*. Quel կը համաձայնի սեռով եւ թուով տէրբային հետ եւ *que* անփոփոխ կը մնայ .

Quelles que soient vos connaissances.

Quels que soient les humains, il faut vivre avec

«ԱՄ».

6. — Mème ածականէ եւ փոփոխելի երբ որ անուն մը կամ դերանուն մ'որոշէ . Ils ont les memes défauts.

7. — Սակբայ է եւ անփոփոխ երբ որ բայէ մը, ածականէ մը, կամ շատ անուններէ ետքը դրուի . Les animaux, les plantes même étaient dieux.

8. — Chaque միշտ իրմէ ետքը անուն մը կ'ուղէ եւ չը կրնար դորձածուիլ *chacun* *chacune* դերանուններուն տեղ, ուստի չը սուիր . Ces livres coûtent cinq francs chaque. ասիկայ խիստ մեծ սխալ մ'է եւ ածական մը դերանուն ընելէ . պէտք է ըսել .

Ces livres coûtent cinq francs chacun.

9. — *Aucun, nul միայն այն ստե՛ն յոգնակի
կը գործածուին՝ երբ անեղական անու՛նե-
րու հետ ըլլան, և կամ անանկ անու՛նե-
րու՝ որ յոգնակի մէջ տարբեր նշանա-
կութիւն ունին.*

Aucunes funérailles n'eurent tant d'éclat.

Nulles troupes ne furent mieux exercés.

Կրկնութիւն որոշիչ Աճականաց

1. — *Որոշիչ ածականները կը կրկնուին
նախ՝ երբ շատ անու՛նե-րու հետ ըլլան,
ինչպէս.*

Mon repos, mon bonheur semblait être affermi.

2. — *Չբաւիր* votre père et mère, *վասն զի*
ան ստե՛ն հայր և մայր մէկ անձ մը կ'իմա-
ցուի. այլ պիտի ըսուի. Votre père, et votre
mère.

3. — *Et շողկապով միացած երկու ա-*
ծականներու առջեւ որոշիչ ածականները
կը կրկնուին՝ երբ այս ածականները նայն
գոյականը չեն ցուցնէր, ինչպէս.

Nous avons nos bons et nos mauvais jours.
այսինքն՝ nos jours bons et nos jours mauvais. *բայց*
կրնամ ըսել.

Nos bons et utiles offices seront récompensés.

Վասն զի խօսքը մի եւ նոյն գործքերուն
վրայ է, որ միանգամայն բարի եւ օգտաւ
կար կրնան ըլլալ:

Գ Լ Ո Ի Խ Բ .

Է Ա Վ Ա Ն Գ Ե Բ Ա Ն Ո Ի Ն Ն Ե Բ

1. Լսական գերանունները աէր բայի
եղած ասաննին գրեթէ միշտ առաջ կը
դրուին, ինչպէս .

e sors content. j'ai voulu voir. j'ai vu.

2. — Եւ այց հարցական զարմացական
խօսքերու մէջ բայէն ետքը կը դրուին,
ինչպէս .

Voulez-vous m'écouter?

Trouverai-je partout un rival que j'abhorre!

3. — Թէ որ բայը բաղադրեալ ժամա-
նակ ըլլայ, գերանունները օժանդակին և
յնդունելու թեան մէջ կը դրուին, ինչպէս .
Qu'a-t-il dit? Qu'a-t-il fait? Que doit-il faire encore?

4. — Վիտելէս. Թէ որ բայը միավանկ
ըրայ, ինչպէս՝ Je dors. je rends. je prends. չը-
սուիր dors—je? Rends—je? prends—je? այլ այս

կերտում կ'ըսուի. Est-ce que je dors? Est-ce que je rends? Est-ce que je prend? *և այլն* :

Այլ կըսուին՝ Ai-je? Suis-je? Fais-je? Sais-je? Vais-je? Dis-je? Dois-je? Nois-je? puis-je? որովհետեւ ներդաշնակութեան հակառակ չեն

5. — Moi *և nous դերանունները շատ անգամ յետագայ կ'ըլան այնպիսի անուններէն և դերանուններէն՝ որոնց հետ իբրեւ մէկ տէր բայի գործածուած են, ինչպէս*. Le roi, l'âne et moi, nous mourrons.

6. — Արքայ ստորասական (հաստատական) ձեւէն բացասական ձեւի, կամ մէկ ժամանակէն միւս ժամանակի անցնուի, տէր բայի դերանունները կրնան կրկնուիլ ալ՝ չի կրկնուիլ ալ, ինչպէս.

Il nous a dit toute la vérité, et il n'a voulu rien nous cacher.

j'ai trompé l'univers, et ne puis me tromper.

Աս աշխարհը խաբեր եմ, և չեմ կրնար զիս խաբել :

7. — Բայց երբոր բացասական ձեւէն ստորասական ձեւի անցնուի, անշուշտ դերանունն տէր բային կրկնելու է, ինչպէս.

Tu n'as point d'ailes, et tu veux voler?

Պուն թեւ չունիս և թռչել կ'ուզես :

Տ. — 11, elle, on դերանուաներէն ետքը եկող բայը եթէ ձայնաւորով սկսի, ւ գիրը կը գրուի քաղցրաձայնութեան համար, ինչպէս .

A-t-il dit. A-t-on donné.

Կակահն դերանուաները իրրև. խնդիր գործածուած

1. — Կակահն դերանուաները երբ իրրև խնդիր գործածուին, անմիջապէս իրենց բայէն առաջ կը գրուին, ինչպէս .

je vous aime, et vous me haïssez.

Ես դքեզ կը սիրեմ, և դուն զիս կ'ատուես :

2. — Եթէ բայը հրամայական եղանակ ըլլայ, խնդիր դերանուանը իրմէ ետքը կը գրուի երբոր խմաստը (հաստատական) ըլլայ, և առաջ կը գրուի երբոր խմաստը բացասական ըլլայ, ինչպէս .

Rends-moi chrétienne et libre, à tout je me soumets.

Օ իս քրիստոնեայ և ազատ ըրէ, և ամեն բանի կը հաճիմ :

Ne me haïssez pas Մի ստէք զիս :

3. — Եթէ et և on շարկապնեքով միացած երկու հրամայական եղանակ ըլլան,

վերջի հրամայականին գերանուն խնդիրը
կրնայ իրմէ առաջ գրուիլ, ինչպէս.

Polissez le sans cesse, et le repolissez.

4. — Թէոր հրամայական եղանակի բայ
մը երկու գերանուն խնդիր աւելնայ՝ մի-
կը սեռի և միւսը բնութեան, սեռի խն-
դիրը առաջ գրուելու է, ինչպէս.

Donnez-le moi.

5. — Բայց երբ *moi, toi, le, la, սեռի խն-*
դիր գերանուներուն հետ *յ բառը* գրու-
նուի՝ իբրեւ բնութեան խնդիր, ան ասե՛ն
ախորժարուր ըլլալու համար *յ* *ը* առաջ
գրուելու է. *չսուիր՝* *fies-t-y; attends-t-y.* *սլ-*
ըսելու է՝ *fies-y-toi; attends-y-toi.*

6. — Եւս սարադայիս մէջ առաջին
լծորդութեան բայերը հրամայականին եր-
կորդ գէմքին մէջ *s* մը կ'առնեն ախորժա-
րուր ըլլալու համար, ինչպէս.

Attaches-y du prix.

7. — *Le, la, les* կը համաձայնին սեռով
և թուով իրենց ցրցուցած անուններուն
հետ, ինչպէս.

Etes-vous la raine? — je la suis.

Դուք թաղու հին էք: — Այս այն եմ:

8. — Բայց երբ *le* գերանուներ անական
մը կամ անականաբար առնուած գոյա-

կան մը ցուցնէ, միշտ անփոփոխ կը մնայ,
ինչպէս .

Ces hommes sont moins charitables qu'ils ne le paraissent.

Այս մարդիկ կարծաւածին չափ սղարմած չեն .

9 . — Lui, eux, elle, elles, [Թէ որ à, de, նա, իսողբու [Թիւններէն ետքը դրուին, և մէյմ'ալ lui, leur, երբ գործածուին à lui, à elle, à eux, à elles բառերուն տեղ, միայն անձանց համար կ'ըսուին, ինչպէս .

Depuis que j'ai quitté ma mère, je ne pense qu'à elle.

Սայրա ձգելէս 'ի վեր միայն անոր վրայ կը մտածեմ :

10 . — Իսկ իրաց վրայ խօսեցած ստե՛ն de lui, d'elle, deux, d'elles բառերուն տեղ en դերանունը կը գործածուին, և y դերանունը à lui à elle, à eux, à elles, leur բառերուն տեղ, ինչպէս .

Ce cheval est méchant, n'en approchez pas.

Ce mur va s'écrouler, n'y touchez pas.

11 . — Lui, eux, soi բառերէն երկուքը, սցսինքն lui և eux, միշտ տէր բայիին կը վերաբերին : Soi կը գործածուի երբ որ տէր բային chacun, on, personne, quiconque, և այլն ա-

է qui ի տեղ, ինչպէս .

La vie est un pèlerinage, auquel nous condamnons le sort.

5 . — Dont, d'ou. Don՛ էր դորձածու ի՛ ծը ները և սերերը խօսքի մէջ, ինչպէս .

La famille dont il sort, est honorable.

Այն ընտանիքը ուրկէ ինքը սերած է, պատուաւ որ է :

Իսկ d'ou էր դորձածու ի տեղէ մը ելնելը իմաստով, ինչպէս .

Vénus remonta dans le nuage, d'ou elle était sortie.

Ասողիկ սրայաւ այն ամպին մէջ ուրկէ ելած էր :

Յուշական Գերանուններ

1 . — Խօսքին աւելի ճշգուծիւն տալու համար շատ անգամ աւելող բառով կամք էր դորձածու ի օրէն առաջ, ինչպէս .

Le plaisir des bons cœurs, c'est la reconnaissance.

Բարի սրտերուն հաճոյքը երախտագիտութիւնն է :

2 . — Բայց երբ օրէն բայը երկու աներկուցթեկու մէջ դրուի, ան առնն օրէն դորձածու թիւնը անպատճառ պէտք է երկրորդ աներկուցթիւն առջն, ինչպէս .

La vie est un dépôt confié par le ciel; oser en disposer, c'est être criminel.

Կեանքը երկնքէն արուած աւանդ մ'է, անխկայ ուղածին պէս գործածելը՝ սճրաւ գործութիւն է :

3. Երբոր յարաբերական դերանուէր խօսքի մը սկիզբը *ce* ու *սկսի*, անկէ ետքը եկող խօսքին մէջ *ce* միշտ կը կրկնուի, ինչպէս .

Ce que vous importe, c'est de remplir vos devoirs.

Վեղի ինկածը սրտաքղ կասարելն է :

4. — Celui-ci, celle-ci, ceux-ci, celles-ci, *ա* մենէն մօտաւոր առարկան կը ցուցնեն, կամ այն՝ որուն վրայ վերջէն խօսք կ'ըլլայ . *և* celui-là, celle-là, ceux-là, celles-là հեռավոր առարկան կը ցուցնեն, կամ այն՝ որանց վրայ առաջ խօսուած է, ինչպէս .

A qui sont ces deux livres?—Celui-ci (*մօտաւոր*) est à ma mère? Celui-là (*հեռավոր*) est à ma sœur.

Այս երկու գիրքերը ո՞րու են :—Ախկայ մօրս է, իսկ այն քրոջս :

Անորչ Գերամհմեր

1. — On, ըստ ինքեան արական և եղակի է, բայց երբոր իգական բառի վե-

բարերի, իր ածականը իգական կ'ըլլայ,
ինչպէս.

On n'est pas meilleure que cette femme.

2. — Et, si, où, բառերէն ետքը երբ on
դրուի, խօսքին անուշութեան համար l'
յօդ կ'առնէ, ինչպէս.

On doit considerer les temps où l'on vit, et les
lieux où l'on est.

3. — Իայց երբ on էն ետքը le, la, les, leur
բառերը ըլլան, ան առէն սրարդասպէս on
կը դրուի, ինչպէս.

Les enfant gagnent toujours à être laborieux: on
les aime, on les récompense.

4. — Chacun իրմէ ետքը son, sa, ses կ'ու-
ղէ երբ բային ինդիքէն ետքը դրուի,
ինչպէս.

Ils chantaient des Te Deum, chacun dans son
camp.

Անոնք Օ, քեզ Աստուած կ'երգէին իւ-
րաբանչիւր իր բանակին մէջ:

5. — Leur, leurs կ'ուղէ՝ երբ բային եւ
ինդիքին մէջը դրուի, ինչպէս.

Les hommes ont chacun leurs défauts.

Ամէն մարդ իր սգակսութիւնը ունի:

6. — L'un et l'autre յոգնակի խմտտ կու-
տան, ինչպէս.

Ils sont tous deux malheureux: il faut les secou-

rir l'un et l'autre.

Երկուքն ալ թշուառ են պէտք է երկուքին ալ օգնել :

7. — L'un l'autre. Ժողովուրդն իմաստ կուտայ, ինչպէս .

Il se faut l'un l'autre secourir.

Պէտք է իրարու օգնել :

Երբ որ երկուքէն աւելի բանի վրայ խօսուի, յօգնակի նշանակելու համար պէտք է Les uns et les autres եւ Ժողովուրդն յուսար նշանակելու համար յօգնակիի մէջ Les uns les autres գործածել :

Գ Լ ՈՒ Խ Գ .

ՅԷՐ ԲԱՅԻ ԵՒ ԲԱՅ

1. — Որ եւ իցէ բայ մը թուով դէմքով իր տէր բայիին հետ կը համաձայնի :

2. Եթէ շատ մը տէր բայիներ ըլլան et. ni շարկասններով կապուած, բայը յօգնակի կը գրուի, ինչպէս .

Ni l'or ni la grandeur, ne nous rendent heureux.

Ոչ ասկի եւ ոչ մեծութիւն կրնան մեզ երջանիկ ընել :

3. — Երբ այլ և այլ գէմքերով տէր
բայիներ ըլլան, բայր նախաստիւ գէմ
քով կը դրուի և յագնակի :

4. — Հաւաքական անուներ իր խնդիրով
մէկտեղ երբ տէր բայի ըլլայ, բայր կամ
հաւաքականին հետ կը համաձայնի և կամ
խնդիրին . հաւաքականին հետ կը համա-
ձայնի եթէ հաւաքականը ընդհանուր ըլ-
լայ, ինչպէս .

— La totalité des perfections de Dieu m'accable.

5. — Հաւաքական մը ընդհանուր է՝ (gé-
néral) երբ le, la յօդն ունենայ :

6. — Իսկ եթէ հաւաքականը մասնաւոր
ըլլայ, բայր անոր խնդիրին հետ կը համա-
ձայնի, ինչպէս .

Un nombre infini d'oiseaux faisaient résonner ces
bocages de leurs doux chants.

7. — Հաւաքականը մասնաւոր (parti-
tif) է երբ un, une ածականներն ունենայ :

8. — La plupart, une infinité, un grand nombre,
և այլն բառերուն բայր միշտ խնդիրին
հետ կը համաձայնի թէ՛ զօրութեամբ դը-
րուած ըլլայ խնդիրը և թէ՛ յայանի :

9. — Քանի-ի-քան մակբայներուն հետ
եղած բայր միշտ մակբայի խնդիրին հետ
կը համաձայնի, խնդիրը թէ՛ զօրութեամբ

գրուած ըլլայ և թէ յայտնի :

10. — Être բայը երբ *ce էն* ետքը գրուի, *ան աստէն յագնակի կ'ըլլայ՝* երբ իրմէ ետքը յագնակի *անուն մ'ըլլայ և կամ երբորդ գէմք յագնակի գերանուն մը .*

Ce sont eux qui le rendent heureux.

Ce sont les vices qui nous rendent malheureux.

11. — Իսկ եթէ իրմէ ետքը եկող գերանունը առաջին և երկրորդ գէմքէ գերանուն ըլլայ, *être բայը միշտ եզակի կը գրուի .*

C'est nous. C'est vous, *և այլն .*

12. — Être բայը եզակի կը գրուի եթէ շատ եզակի *անուններէ կամ գերանուններէ առաջ գրուի .*

C'est le travail et l'application.

Խնդիր բայի

1. — Ի՞նչի մը իր պահանջած խնդրէն զատ ուրիշ խնդիր տալու չէ . օրինակի համար՝ *s'emparer բայը միշտ de նախադրութեամբ խնդիր կ'ուզէ, իսկ assiéger բայը սեռի խնդիր (Complément direct) կ'ուզէ . վասն որոյ չէնք կրնար այս երկու բայերուն մի և*

Նոյն խնդիրը տալ և ըսել .

Il s'assiégèrent et s'emparèrent de la ville.

Պատի ըսուի .

Ils assiégèrent la ville et s'en emparèrent.

Վաղարք պաշարեցին ու անոր տիրեցին :

Նոյնպէս շքուիր . Il sont chers et aimés de leurs parents. քանզի շնորհաբեր ածականը ա նախադրութեամբ խնդիր կ'առնէ . իսկ aimés ածականը de նախադրութեամբ , ուստի պէտք է ըսենք .

Ils sont chers à leurs parents, et en sont aimés.

Սուտի պէտք չէ զատ զատ խնդիր ուղղ ածականաց պ մի և նոյն խնդիրը տալ :

ԳՈՐԾԱԾԱԻ ԲՐԻՆ ԵՂԱՆԱԳԱՅ

Պահմանական ներկայի մէկ քանի ժամանակները

1. — Սահմանական ներկան կը գործածուի անցեալի տեղ խօսքին աւելի ազդուութիւն տալու համար . ինչպէս .

Le lion hérisse sa crinière, bat ses flancs de sa

queue, *փոխանակ ըսելու* .

Le lion hérissa sa crinière, battait ses flancs de sa queue.

2. — *Կատարեալը շատ անգամ կը գործածուի բոլորովին անցած ժամանակ մը ցուցնելու համար, անանկ ժամանակ մը որուն վրայ օր անցած է :*

Je reçus une lettre, hier, ce mois, cette année.

3. — *Իսկ յարակտարը՝ (Passé indéfini) թէ՛ բոլորովին անցած ժամանակ մը և թէ՛ խօսուած օրուան անցած ժամանակը կրնայ ցուցնել :*

J'ai reçu une lettre aujourd'hui, hier, cette semaine.

Ստորագասական

1. — *Ստորագասականը տարակցս և կախում կը ցուցնէ : Ի՛նչ մը ստորագասական կը դրուի, երբ որ և իցէ պայմանով բայէ մը կախում ունենայ, և կամ ուրախութիւն, հաճոյք, ցաւ, ապշութիւն բացատրէ :*

2. — *Ստորագասական կը գործածուի Ի faut, il importe, il convient, il est possible, il semble և բոլոր անորոշութիւն կամ անստուգու-*

Թիւն ցուցնող բայերուն հետ, ինչպէս .

Il faut que vous ne m'avez pas compris.

3 . — Qui, que, quoi que, quelque, quel que, si que, *և այլն*, բառերէն ետքը բայը միշտ ստորագասական կը դրուի :

Ստորագասականի ժամանակներուն՝ սահմանական ներկայի ժամանակներուն հետ ունեցած յարաբերութիւնը

1 . — Երբ առջի բայը սահմանական ներկայ կամ ապառնի է, երկրորդ բայը ստորագասականի ներկայ, կամ սահմանականի ապառնի կը դրուի՝ ներկայ կամ ապառնի ժամանակ ցուցնելու համար .

Je doute }
Je douterai } que vous veniez maintenant, demain.

2 . — Երբ անցեալ ցուցնելու համար subjonctif ի անցեալը կը գործածուի .

Je doute }
Je douterai } que vous soyez venu hier.

3 . — Եթէ խօսքը պայմանի կամ կախման իմաստ ունի, երկրորդ բայը ստորագասականի անկատար կամ գերակատար կը դրուի :

J'ai douté }
Je douterai } que vous fussiez venu la semaine passée.

4. — Եթէ առաջին բայը որ և իցէ
անցեալ ժամանակ մ'է, կամ conditionnel մը,
երկրորդ բայը subjunctif passé ին մէկը կը դը-
րուի՝ որը աւելի յարմար գայ բացատրե-
լիք ժամանակնուս :

Je doutais
Je doutai
J'ai douté
Je douterais
J'aurais douté
J'avais douté } que vous venissiez aujourd'hui, demain.

Les Romains ne voulaient point de victoires qui
coûtassent trop de sang.

Հռոմեացեցիք չէին ուզեր որ յաղթու-
թիւնը շատ արիւնով գնուէր :

Գ Լ Ո Ւ Խ Գ .

Ը Ն Գ Ո Ւ Ն Ե Լ Ո Ւ Բ Ի Ի Ն Կ Ա Մ Բ Ա Ր Թ Ի Ս Ի Բ

1. — Երկու տեսակ Participe կայ .
Participe présent և participe passé.

PARTICIPE PRÉSENT

2. — Participe présent *ը երբ գործողու թիւն մ'ընել նշանակէ և խնդիր ունենայ, անփոփոխ է, ինչպէս .*

La mer mugissant avec force, ressemblait à une personne irritée.

3. — *Իսկ երբ միայն որպիսու թիւն մը ցուցրնէ, եւ խնդիր չունենայ, ան առեւն ամականի պէս փոփոխելի է, ինչպէս .*

Ce sont des hommes obligeants.

PARTICIPE PASSÉ

4. — Participe passé *ն երբ առանց օժանդակի գործածուի, իբրև ամական սեռով և թուով կը համեմայնի իր ցուցը ցած բառին հետ, ինչպէս .*

Remparts détruits.

Խոստորաբ

Attendu, excepté, ouï, passé, supposé, vu բարդ իտիբները անուներէ առաջ գրուած ասան անփոփոխ են, այս բարդ իտիբները նախադրութեան աեղ կը գործածուին .

Excepté ces règles.

5. — Être բային հետ գործածուած participe passé ն անոր ուղղական խնդիրը

կ'ըլլայ attribut (ստորագրելի), եւ սեռով
ու թուով կը համաձայնի տէր բայիին
հետ .

Le fer est émoussé, les bûchers sont éteints.
La vertu obscure est souvent méprisée.

6. — Avoir բային հետ գործածուած
participe passéն անփոփոխ կը մնայ երբ բայը
խնդիր չունենայ . իսկ երբ բայը խնդիր
ունենայ, երբեմն կը համաձայնի և երբե-
մն չը համաձայնիր :

Այս համաձայնի՝ երբ բային սեռի խըն-
դիրը participe passé էն առաջ գրուի :

Եւ չը համաձայնիր՝ երբ ինք սեռի
խնդիրէն առաջ գրուի .

Voici la lettre que j'ai reçue.

J'ai reçu la lettre.

Գերանուանական բայերուն բարթիսիրք

7. — Գերանուանական բայերուն հետ
գործածուած participe passé ն ալ մի և նոյն
կանոններն ունի՝ ինչ որ avoir բայի հետ
գործածուած participe passé ն . այսինքն կը
համաձայնի սեռի խնդիրին՝ երբ անկէ ետ-
քը գրուի , և անփոփոխ կը մնայ՝ երբ
բայը կամ սեռի խնդիր չունենայ և կամ

սենի խնդիրը participe էն առաջ գրուի .

La lettre qu'ils se sont adressée.

Ils se sont montré leurs lettres.

Il se sont adressé une lettre.

Անդէմ բայերուն բարթիսիք բառէն

8 . — Անդէմ բայերուն participe passé ն միշտ անփոփոխ է , ինչպէս .

Il est arrivé de grands malheurs.

Il s'est rassemblé une foule de soldats.

Quelle chaleur il a fait!

PARTICIPE PASSÉ INFINITIF ԷՆ

ԵՏԳԸ ԴԲՈՒԵԾ

9 . — Participe passé ն infinitif է մը առաջ գրուած ատեն փոփոխելի է . երբ իր խընդիրը առջի գերանուներ կամ անուներ ըլլայ , ինչպէս .

Les avocats que j'ai entendus plaider, ont compromis leur cause.

Infinitif ք երբ participe présent ի կարենայ փոխուիլ կը համաձայնի :

J'ai entendu les avocats plaidant.

10 . — Անփոփոխ է՝ երբ գերանուներ որ անկէ առաջ գրուած է , infinitif ին խնդիր ըլլայ , ինչպէս .

Les accusés que j'ai entendu condamner, ont é-

couté leur sentence avec calme. *չը սու իր*. J'ai entendu les accusés condamnant.

ԵՐԿՈՒ QUE Ի ՄԵՋ ԴՐՈՒՄՆ.

PARTICIPE PASSÉ

11. — *Երբ* participe passé ն *երկու* que ի մէջ գրուի՝ անփոփոխ է, որովհետեւ իր մէ կտորը գրուած նախադասութիւնը ի բն ինդիր է, ինչպէս.

La lettre que j'ai présumé que vous recevriez, est enfin arrivée.

Ըստինքն՝ j'ai présumé (cela) que vous recevriez *և այլն* :

12. — *Երբ* le, la, les, que, lequel *գերա*, նուննեքը զօրութեամբ նախադրութեան մը ինդիր են, participe passé ն անփոփոխ կը մնայ, ինչպէս.

Il ne vous a pas dit tous les jours, qu'il a pleuré en secret.

Ըստինքն՝ pendant lesquels.

13. — FAIT participe passé ն infinitif է մը կտորը գրուած ասէն միշտ անփոփոխ է, ան ասէն տեսակ մը օժանդակ ըսելէ, ինչպէս.

Ce sont mes sentiments qu'il vous a fait entendre.

14. — *Երբ* le peu հաստատական միտքով մը առնուած է *և փոքր քանակու*

Թիւն մը կը նշանակէ, participe passé ն peu
ին խնդրոյն հետ կը համաձայնի, ինչպէս.

L'ennemi a pris le peu de vivres qu'on avait
conservés.

Երբ բացասական մտքով առնուած է
և նուազուԹիւն կը նշանակէ, ան առնէն
participe passé ն peu ին հետ կը համաձայնի :

Le peu de sûreté que j'ai vu, m'a fait renoncer
mon projet.

